

TORAH OHR • PARSHAS VAYEISHEV • MAAMAR 4

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

On the Twenty-Fifth of Kislev

The Menorah and the incense, with the daily offering around them, model the whole of divine service: Torah lights up the emotions, mitzvos and charity lift even the lowest “inanimate” level, and self-sacrifice raises the animal soul. Chanukah is a “dedication” in which Israel’s self-sacrifice against the Greeks drew down the light of Torah anew, celebrated through Hallel (bringing G-dliness into revelation) and thanksgiving (bowing before what remains beyond reach).

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

Likkutei Torah

THE CHASSIDISHE PARSHA

likkuteitorah.com/torah-ohr/vayeishev/4/

THE BIG IDEA

The Menorah and the incense, with the daily offering around them, model the whole of divine service: Torah lights up the emotions, mitzvos and charity lift even the lowest “inanimate” level, and self-sacrifice raises the animal soul. Chanukah is a “dedication” in which Israel’s self-sacrifice against the Greeks drew down the light of Torah anew, celebrated through Hallel (bringing G-dliness into revelation) and thanksgiving (bowing before what remains beyond reach).

Each section: the Hebrew, then the translation, then a short explanation under a gold rule. Small numbers in the Hebrew are the notes at the end.

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar asks why Chanukah is marked with lamps, and what Hallel and thanksgiving mean, and answers through the Temple order. The seven lamps are the seven emotions; lighting them draws the light of Chochmah into the emotions to refine them, all seven at night, the principal lamp by day. This is Jacob’s yud reaching the heel, subduing Esau. The incense, made of tasteless spices, lifts the “letters” of thought, speech and action, which wisdom cannot reach, and its fragrance draws G-dliness down. In prayer, the blood of the daily offering is the self-sacrifice of the Shema: the G-dly soul at “One,” and the animal soul, rooted in the Chayos of the Chariot, at “Blessed be the name,” rising with a great noise from the heart’s fiery left chamber. Torah study is the lamps; charity, the sum of the mitzvos, is the incense and a “helmet of salvation” that draws down G-d’s shining face; the fat is delight in G-d alone. All creation is “small” before the Infinite, so it needs chinuch, dedication through great gifts, like the Princes’ gifts to the altar. The Hasmoneans’ self-sacrifice was that gift. Hallel reveals the hidden; thanksgiving acknowledges the unrevealed.

OUTLINE

1	The questions of Chanukah	¶1
	Why lamps, and what are Hallel and thanksgiving? The answer begins with the Temple Menorah.	
2	The lamps: wisdom refines the emotions	¶2-6
	The seven lamps are the seven middos; lighting them draws the light of Chochmah into the emotions, the yud of Jacob reaching the heel.	
3	The incense: raising the letters	¶7-9
	The incense raises the inanimate “letters” of thought, speech and action, which wisdom cannot lift, and its fragrance draws Havayah down.	

4	Prayer and the two kinds of self-sacrifice	¶10-16
	Prayer replaces the offerings; self-sacrifice at “One” belongs to the G-dly soul, and at “Blessed be the name” to the animal soul, for all the worlds are only G-d’s Name.	
5	The blood of the tamid: the animal soul’s fiery ascent	¶17-21
	The animal soul, rooted in the Chayos, rises with a great noise from the heart, reaching “before Havayah,” and draws the Infinite Light down in return.	
6	Torah, charity and the helmet of salvation	¶22-31
	Torah lights the intellect like the lamps; charity, like the incense, protects as armor and draws down G-d’s inner face through the 620 pillars of light.	
7	The limbs and the fat: delight in G-d	¶32-33
	After yearning comes delight in G-d alone, and the sweetness of the Torah as commanded by G-d Himself.	
8	Chanukah as dedication	¶34-39
	All creation is “small” before the Infinite and needs chinuch through great gifts; the Hasmoneans’ self-sacrifice against the Greek decree drew down the light of Torah anew.	
9	Hallel and thanksgiving	¶40-43
	Hallel brings hidden G-dliness into revelation; thanksgiving is the “return,” bittul before the Infinite Light that is not yet revealed.	

KEY CONCEPTS

The seven lamps as the middos ז' נרות - ז' מדות

The Menorah’s seven lamps stand for the seven emotive attributes; lighting them means bringing the light of Chochmah into the emotions to refine them.

Incense (ketores) קטרת

Made of tasteless spices, the incense stands for the inanimate level, the “letters” of thought, speech and action and the physical mitzvos, whose fragrance rises and draws G-dliness down.

Two kinds of self-sacrifice ב' פעמים מסירות נפש

Self-sacrifice at “One” is the natural bittul of the G-dly soul; self-sacrifice “with all your soul” is the subjugation and transformation of the animal soul, at “Blessed be the name of the glory of His kingdom.”

Yud-ekev יו"ד עקב

Jacob’s name read as the yud of Chochmah reaching down to the “heel,” the lowest levels, holding Esau in check.

Helmet of salvation כובע ישועה

Charity makes G-d “turn” with His very Self, drawing down His inner dimension, the “shining face” and “crown of glory.”

Chinuch (dedication, training) חינוך

Training something that is far from its goal through many gifts; the altar and all creation are “small” before the Infinite and need such dedication.

Hallel and hodaah הלל והודאה

Hallel is praise that brings hidden G-dliness into revelation; hodaah is acknowledgment and bittul before the Infinite Light that is not yet revealed.

SECTION 1 • 11

The questions of Chanukah

1 בכ"ה בכסליו¹ יומי דחנוכה² כו' שכשנכנסו יונים³ להיכל וכו'. וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו⁴

“On the twenty-fifth of Kislev [begin] the days of Chanukah,” etc.: “for when the Greeks entered the Sanctuary,” etc., “and when the royal house of the Hasmoneans prevailed and defeated them, they found

The maamar opens with the Talmud’s account of Chanukah: the Greeks defiled the Temple, and when the Hasmonean kings defeated them, they searched for pure oil to light the Menorah. The Alter Rebbe quotes it in shortened form, marking the omissions with “etc.”

אלא פך א' של שמן כו'. לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה.^{5,6} להבין ענין הלל וענין הודאה.

only one cruse of oil,” etc. “The following year they established them as eight festive days, with Hallel and thanksgiving.” We need to understand the matter of Hallel and the matter of thanksgiving.

Only one cruse of oil with the High Priest’s seal was found, enough for one day, yet it burned for eight. The Sages made the eight days a festival of Hallel (the psalms of praise) and thanksgiving, and the maamar sets out to explain what each of these two terms means.

וגם להבין למה תקנו בנס זה להדליק נרות זכר למקדש שמצאו פך א' של שמן כו' ולא תקנו כן בשאר נסים.⁷

We also need to understand why, for this miracle, they instituted the lighting of lamps in remembrance of the Temple, where they found one cruse of oil, etc., whereas they did not institute the same for other miracles.

A second question: other miracles were not commemorated by lighting lamps, so why was this one? The miracle took place with the Temple’s lamps, and the Chanukah lights recall them.

וגם מה ענין נרות להלל והודאה. אך הענין הוא דכתיב נר מצוה ותורה אור⁸ כו'. ויובן בהקדים לבאר ענין המנורה שבבהמ"ק שארז"ל וכי לאורה הוא צריך⁹ כו'.

And also: what do lamps have to do with Hallel and thanksgiving? But the explanation is that it is written, "For a mitzvah is a lamp and the Torah is light," etc. This will be understood by first explaining the matter of the Menorah in the Holy Temple, of which our Sages, of blessed memory, said, "Does He then need its light?" etc.

A third question: what connects lamps to praise and thanksgiving? The answer begins from the verse comparing a mitzvah to a lamp and the Torah to light, and from the Sages' remark that G-d surely does not need the Menorah's light; the Menorah must therefore stand for something spiritual, which the maamar now explains.

SECTION 2 • ¶2-6

The lamps: wisdom refines the emotions

2 והנה כתיב ובהעלות אהרן¹⁰ את הנרות בין הערבים יקטירנה. ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.¹¹ שבלילה היה מדליק כל ז' הנרות^{12,13} ולמחר מדשנם ומטיבם

Now, it is written, "And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it [the incense]," and, "In the morning, when he prepares the lamps, he shall burn it." For at night he would light all seven lamps, and the next day he would clear their ashes and prepare them,

The Torah pairs the kindling of the Menorah with burning the incense, both at dusk and in the morning. At night the Kohen lit all seven lamps; in the morning he cleaned out the ashes and prepared the lamps.

ולא היה מדליק אלא נר המערבי שהוא נר ששי¹⁴ שממנו היה מתחיל ובו היה מסיים.

and he would light only the western lamp, which is the sixth lamp, from which he would begin and with which he would conclude.

In the morning only the western lamp, counted here as the sixth, was actually lit: the lighting began from it and ended with it. The maamar will find meaning in this difference between night and day.

והענין כי הנרות הם המדות¹⁵ לך ה' הגדולה והגבורה¹⁶ כו' והן ז' נרות כנגד ז' מדות.

The explanation is that the lamps are the emotive attributes (middos): "Yours, G-d, are the greatness and the might," etc.; they are seven lamps, corresponding to the seven middos.

The seven lamps correspond to the seven emotive attributes (middos) listed in the verse "Yours, G-d, are the greatness (Chesed), the might (Gevurah)...". Lighting the lamps therefore means bringing light into the emotions.

3 והנה בכל מדה ומדה יש זה לעומת זה¹⁷ בקליפה נגד הקדושה והן יונקות מן הקדושה¹⁸

Now, in each and every attribute there is “the one opposite the other”: in kelipah (the husk), over against holiness, and they draw their nourishment from holiness.

For each holy attribute there is a corresponding attribute in kelipah, the realm that conceals G-dliness. The kelipah has no life of its own; it draws its vitality from holiness.

כמו מאהבה שבקדושה נמשך בהשתלשלות המדרגות להיות תאוה גשמית. וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכה"ג.

For example, from love in holiness there is drawn down, through the chain of descending levels, [what comes] to be physical lust; and likewise from awe in holiness [comes] evil fear, and anger, and the like.

As love descends through the levels, it can become physical lust; holy awe can become fear of the wrong things, anger and the like. The unholy emotions are degraded forms of holy ones.

4 וצריך לבררם ולהפכם להתכלל בקדושה עליונה שתהיינה המדות כולן לה' בבחי' בטול לך ה'¹⁹ הגדולה והגבורה כו'.

And they must be refined and transformed, to be absorbed into supernal holiness, so that all the attributes will be for G-d in a state of self-nullification (bittul): “Yours, G-d, are the greatness and the might,” etc.

The fallen emotions must be refined and turned around so that they rejoin holiness. The goal is that all the emotions belong to G-d, in the self-nullification expressed by “Yours, G-d, are the greatness and the might.”

והבירור הוא בחכמה כי בחכמה אתברירו²⁰ כו'. והחכמה הוא בחי' אור להאיר את המדות ולזככן.

The refinement is through Chochmah (wisdom), for “through Chochmah they are refined,” etc. And Chochmah is a light, to illuminate the attributes and to purify them.

Refinement comes through Chochmah (wisdom), which sorts good from evil. Chochmah is compared to light because it illuminates the emotions and purifies them.

ובלילה שהוא זמן החשך היה צריך להאיר את כל ז' הנרות דהיינו להמשיך אור החכמה בכל מדה ומדה בפ"ע

At night, which is the time of darkness, it was necessary to light all seven lamps, that is, to draw the light of Chochmah into each and every attribute on its own,

Night stands for a time of darkness, when each emotion needs its own light of wisdom. That is why all seven lamps were lit at night.

משא"כ ביום היה די בהדלקת נר ה' שהוא עיקר ההשפעה וממילא היה נמשך אור החכמה בכל המדות.^{21,22,23}

whereas by day it was enough to light the sixth lamp, which is the principal channel of influence, and of itself the light of Chochmah would be drawn into all the attributes.

In the day it was enough to light the sixth lamp, the principal channel through which influence flows, and the light of wisdom would reach all the emotions by itself. The Kehot note links the sixth lamp to Yesod.

5 והנה יש עולם שנה נפש^{24,25} וכשם שהיה אהרן ממשיך המשכת אור החכמה בעולם שהן ז' בחי' ומדות עליונות שבסדר והנהגת העולם כך היה ממשיך אור החכמה בנפש ישראל

Now, there is "world, year, soul." Just as Aaron would draw down the light of Chochmah into the world, [into] the seven levels and supernal attributes in the order and conduct of the world, so too he would draw down the light of Chochmah into the souls of Israel,

Sefer Yetzirah teaches that everything exists in three dimensions: world (space), year (time) and soul. Aaron's lighting drew wisdom into the seven attributes that govern the world, and at the same time into the souls of Israel.

שהם יוצאי ירך יעקב שבעים נפש²⁶ נגד בחי' ז' הנרות והם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב דהיינו בחי' יו"ד הוא בחי' חכמה הנמשכת ומשתלשלת בבחי' עקב וסוף המדרגות התחתונות.²⁷

who are "those who came out of Jacob's thigh, seventy souls," corresponding to the seven lamps. They are "those who came out of the thigh of יעקב (Jacob)": yud-ekev ("heel"), that is, the yud, which is Chochmah, drawn down and descending into the level of the heel, the end of the lowest levels.

Jacob's descendants were seventy souls, ten times seven, matching the seven lamps. The name יעקב is read as yud (the letter of Chochmah) plus ekev ("heel"): wisdom drawn down to the lowest levels, the heel of the soul.

6 וזהו וידו אוחזת בעקב עשו²⁸ כי ידו אותיות יו"ד²⁹ אוחזת את העקב של עשו לבלתי נתון לו תוקף התפשטות וממשלה רק להכניעו תחת הקדושה ולאכפ"י לס"א.

This is [the meaning of] "and his hand was grasping Esau's heel": for ידו ("his hand") has the letters of יו"ד (yud), which grasps the heel of Esau so as not to give it the strength to expand and rule, but only to subdue it beneath holiness and to subjugate the sitra achra (the other side).

At birth Jacob's hand held Esau's heel. ידו ("his hand") has the same letters as יוד (yud): Jacob's wisdom holds Esau, the root of kelipah, from below, not letting it spread and rule but keeping it subdued under holiness.

וזה היה ענין המשכת אהרן בהעלותו את הנרות להמשיך בחי' יו"ד של יעקב³⁰ הוא אור החכמה לבחי' עקב כדי שתהיינה גם מדות הטבעי' שבנפש הבהמית עולות ונכללות בקדושה.

And this was the meaning of what Aaron drew down when he kindled the lamps: to draw the yud of Jacob, the light of Chochmah, to the level of the heel, so that even the natural attributes in the animal soul will rise and be absorbed into holiness.

This is what Aaron did in lighting the lamps: he drew Jacob's yud, the light of wisdom, down to the heel. The aim is that even the natural emotions of the animal soul rise and are absorbed into holiness.

SECTION 3 • ¶7-9

The incense: raising the letters

7 והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה³¹ וכן בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.³²

Now, it is written, "And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it," and likewise, "In the morning, when he prepares the lamps, he shall burn it."

The maamar returns to the verses about the Menorah and the incense, now to explain the incense itself.

בהעלות והדר יקטירנה וכן בבקר וכמ"ש בסדר המערכה הטבת שתי נרות קודמת לקטורת.³³ ולהבין ענין הקטרת³⁴ שהיה אחר הדלקת והטבת שתי נרות הוא כי

[First] "when he kindles," and then "he shall burn it," and likewise in the morning; as it is stated in the order of the Temple service, the preparing of two lamps precedes the incense. To understand the matter of the incense, which came after the lighting and after the preparing of two lamps: it is because

In both verses the lamps come first and the incense after, and the Mishnah's order of the Temple service likewise puts the preparing of two lamps before the incense. The question is why the incense follows the lamps.

הנה ענין הנרות כבר מבואר למעלה שהוא ענין העלאת המדות שירדו ונשתלשלו בגשמיות הנה"ב שתהיינה עולות ונכללות בקדושה. אך הקטרת הוא ענין העלאת האותיות שהן במחדו"מ לבושי המדות שהן בחי' דומם.

the matter of the lamps has already been explained above: it is the raising up of the attributes that descended and were drawn down into the physicality of the animal soul, so that they rise and are absorbed into holiness. But the incense is the raising up of the letters, those of thought, speech and action, the garments of the attributes, which are of the level of the inanimate.

The lamps raise the emotions that descended into the animal soul. The incense raises something lower: the "letters", the garments of thought, speech and action through which the emotions are expressed, which are like inanimate matter.

8 ואותיות דקדושה נק' חומת בת ציון³⁵ חומה של אבנים שתי אבנים בונות שני בתים^{36,37} כו' כנודע.

The letters of holiness are called "the wall of the daughter of Zion," a wall of stones: "two stones build two houses," etc., as is known.

Letters of holiness are compared to a wall of stones: Sefer Yetzirah calls letters "stones" and the words built from them "houses."

וכמ"ש במ"א ע"פ גדול³⁸ ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו³⁹ אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'.

And as is explained elsewhere on the verse, "Great is G-d and much praised, in the city of our G-d": when is He called great? When He is in the city of our G-d, etc.

G-d's greatness is revealed "in the city of our G-d," that is, when it is expressed and built up. The letters are the city in which His greatness is revealed.

9 והנה אותיות של המחדו"מ שנפלו בגשמיות תחת ממשלת הקליפות וסט"א אין להם עלייה ע"י המשכת אור החכמה כי אין אור החכמה אלא במדות עצמן אהוי"ר כו'

Now, the letters of thought, speech and action that fell into physicality, under the dominion of the kelipos and the sitra achra, have no ascent through the drawing down of the light of Chochmah, for the light of Chochmah is only in the attributes themselves, love and awe, etc.,

The letters of thought, speech and action have fallen into physicality under the kelipos, and the light of wisdom cannot raise them. Wisdom works only on the emotions themselves, love and awe.

שהן בחי' רוחניות (עמ"ש ע"פ וייצר⁴⁰ כו' בפי' בראשית) אבל גשמיות האותיות אין להם עלייה כ"א ע"י הקטורת שסממני הקטרת היו מדברים שאין בהם טעם כלל ואינם ממין

which are of a spiritual nature (see what is explained on "And [G-d] formed," etc., in Parshas Bereishis). But the physicality of the letters has no ascent except through the incense: for the spices of the incense were of things that have no taste at all and are not of the category

Emotions are spiritual; the text refers the reader to its explanation of "And G-d formed" in Bereishis. Physical letters rise only through the incense, whose spices had no taste and were not food.

מאכל כלל הרי הן בבחי' דומם⁴¹ ובהקטרתן נעשה בחי' ריח העולה למעלה שמשיב את הנפש אשה ריח ניחוח להוי"ה⁴² שע"י הריח נעשה ניחוח דהיינו ירידה להשתלשלות המשכת בחי' הוי"ה יו"ד חכמה כו':

of food at all, so they are of the level of the inanimate; and by burning them there comes to be a fragrance that rises upward and restores the soul: "a fire-offering, a pleasing fragrance to Havayah." For through the fragrance there comes to be nichoach ("pleasing"), that is, a descent into the chain of descent, a drawing down of the level of Havayah, [whose] yud [is] Chochmah, etc.

Being tasteless, the spices are like inanimate matter, yet when burned they give off a fragrance that rises and restores the soul. The Torah calls an offering "a pleasing fragrance (re'ach nicho'ach) to Havayah": nicho'ach suggests descent, and the fragrance draws down Havayah, whose yud is Chochmah.

SECTION 4 • ¶10-16

Prayer and the two kinds of self-sacrifice

10 והנה כ"ז היה בבהמ"ק שהיו מקריבין קרבנות ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות.⁴³ ולהבין ענין זה בתפלה.

Now, all this was in the Holy Temple, where they would offer sacrifices; and now prayer is in place of the sacrifices. We need to understand this in [terms of] prayer.

All this took place in the Temple through the offerings. Since its destruction, prayer takes the place of the offerings, so the same order must have a meaning in prayer.

הנה בסדר המערכה היה דם התמיד קודם להטבת שתי נרות ונרות לקטרת וקטרת לאברים נמצא שדם התמיד קודם לנרות וקטרת ואברי התמיד אחר נרות וקטרת.⁴⁴

In the order of the Temple service, the blood of the tamid (the daily offering) came before the preparing of two lamps, the lamps before the incense, and the incense before the limbs. It follows that the blood of the tamid came before the lamps and incense, and the limbs of the tamid after the lamps and incense.

In the daily Temple order, the blood of the tamid, the daily offering, came before the lamps and incense, and its limbs were burned only after them. The offering was split in two, with the lamps and incense between.

ויוכן ענין זה בעבודת ה' בתפלה. כי הנה עיקר העבודה בק"ש ותפלה הוא למסור נפשו בק"ש.

This will be understood in the service of G-d in prayer. For the essence of the service in the Shema and prayer is to give over one's soul in the Shema.

This order will be explained in terms of prayer. The heart of prayer is the Shema, where one gives over one's soul to G-d.

11 והנה יש ב"פ מס"נ⁴⁵ למסור נפשו באחד.⁴⁶ ובכל נפשך⁴⁷ אפילו נוטל את נפשך⁴⁸ כו'. ולהבין מהו ענין ב"פ מס"נ הללו

Now, there are two kinds of self-sacrifice (mesirus nefesh): to give over one's soul in "One," and "with all your soul: even if He takes your soul," etc. To understand what these two kinds of self-sacrifice are:

There are two kinds of self-sacrifice in the Shema: giving oneself over in the word "One," and loving G-d "with all your soul," which the Sages explain as "even if He takes your soul." The maamar asks what distinguishes them.

הנה למס"נ באחד קאי על נה"א שהיא בבחי' ביטול ממש וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.⁴⁹ בחי' עמידה היא ביטול באוא"ס ב"ה ממש.

self-sacrifice in "One" refers to the G-dly soul, which is in a state of actual self-nullification, as it is written, "As G-d lives, before Whom I have stood." The state of standing is self-nullification in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself.

Self-sacrifice at "One" belongs to the G-dly soul, which is already wholly nullified before G-d. Elisha's words "before Whom I have stood" show this: standing before G-d means complete self-nullification in the Infinite Light.

12 ובחיי וכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב⁵⁰ הי' בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו' שמס"נ זו אינה באחד

And the level of "with all your soul" means that the animal soul too should be in a state of subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), etc.; for this self-sacrifice is not in "One"

The second self-sacrifice, "with all your soul," concerns the animal soul, which must be subdued and then transformed. This happens not at "One" but at the verse that follows it.

אלא בבחי' ברוך שם כבוד מלכותו⁵¹ כו'. והענין כי הנה נודע שבחי' ממלא כ"ע וסוכ"ע הכל נק' בחי' שמי בלבד.

but in the level of "Blessed be the name of the glory of His kingdom," etc. The explanation is that, as is known, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is all called only the level of "My Name."

It happens at "Blessed be the name of the glory of His kingdom," which speaks of G-d's "name," not His essence. Both kinds of divine light, the light that fills all worlds and the light that encompasses them, are only G-d's "Name."

13 וכמאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. ועדי עד פי' כל העליות שמעולם עד עולם בעילוי אחר עילוי עוה"ב וג"ע העליון וימות המשיח ותחיה"מ וכמה רבבות עולמות והיכלות המבואר בזוהר.

As in the saying, "King, praised and glorified forever and ever (adei ad), is His great Name." "Forever and ever" means all the ascents from world to world, elevation after elevation: the World to Come, the Upper Garden of Eden, the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead, and the many myriads of myriads of worlds and chambers explained in the Zohar.

The words come from the morning prayers, which praise G-d's "great Name" as glorified "forever and ever." The Alter Rebbe reads "forever and ever" as the endless ascents of all the higher worlds, from the World to Come to the countless worlds described in the Zohar, and all of them are praise of His Name alone.

14 ובאמת יש הרבה יותר עד אין קץ וכמ"ש ולגדודיו אין מספר⁵² וגדודיו הן מלאכים שהן בחי' חיצוניי העולמות ומכ"ש נשמות שהן פנימי עולמות אין זה אלא בבחי' שמו שם כבוד מלכותו.

In truth there are far more, without end, as it is written, "His troops are without number"; His troops are the angels, which are the outer dimension of the worlds, and all the more so the souls, which are the inner dimension of the worlds. Yet all this is only at the level of "His Name," the name of the glory of His kingdom.

The worlds are in fact endless, like the countless "troops" of G-d, the angels. Angels are the outer side of the worlds and souls their inner side, yet even these belong only to G-d's Name, "the name of the glory of His kingdom."

כמשל התפשטות המלך במדינה שרק שמו הולך בכל מדינות מלכותו ולא עצמותו ומהותו כך כביכול התפשטות החיות הנמשך

As in the analogy of the extension of a king through his country: only his name goes out through all the provinces of his kingdom, not his essence and being. So too, so to speak, the extension of the life-force drawn

A king's name reaches every province of his realm, though he himself does not. In the same way, the life-force that spreads through the worlds is only G-d's "name."

מאור א"ס ב"ה להחיות כל הברואים ונפש כל חי אין התפשטות והמשכה זו רק בבחי' שם שהוא רק זו והארה בבחי' התפשטות בלבד ונק' אא"ס

from the Infinite Light, blessed be He, to give life to all the creatures and the soul of every living thing: this extension and drawing down is only at the level of a "name," which is only a radiance and illumination, merely an extension, and it is called the Infinite Light (Or Ein Sof).

The divine life in all creatures is only a "name," a radiance and extension from G-d, not G-d Himself. This radiance is what Chassidus calls the Infinite Light (Or Ein Sof), as distinct from the Infinite One Himself.

אבל עצמות א"ס ב"ה ממש הוא רם ונשא כי אני ה' לא שניתי⁵³ כתיב ואין ערוך אליו ית' אפי' כערך טפה מים אוקינוס כו'.

But the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is exalted and lofty, for it is written, "For I, G-d, have not changed," and there is no comparison to Him, blessed be He, not even as a drop compares to the ocean, etc.

G-d's own essence is beyond all this and unaffected by it, as the verse says, "I, G-d, have not changed." All the worlds together bear no relation to Him, less than a drop bears to the ocean.

15 והנה הנשמה ונפש האלקי' מחמת שהיא בבחי' פנימי' העולמות היא בטלה ונכללת ביחוד עליון ב"ה לגבי אור א"ס ב"ה ממש מחמת ששורה ומאיר עליה אור

Now, the soul, the G-dly soul, because it is of the inner dimension of the worlds, is nullified and absorbed in the higher unity (yichuda ila'ah), blessed be He, before the Infinite Light, blessed be He, itself; because there rests and shines upon it the light

The G-dly soul belongs to the inner side of the worlds, so it is naturally nullified before G-d, absorbed in the "higher unity" in which all creation is nothing before Him. The Infinite Light rests upon it directly.

א"ס ב"ה ומשכלת ומתבוננת ברוממותו ית' איך שאין להעריך אליו ואני ה' לא שנית⁵⁴ כו'. אבל בהשתלשלות וירידת המדרגות עד סוף המדרגות תחתונות דנה"ב המלוכשת בגוף הגשמי ממש.

of the Infinite One, blessed be He, and it contemplates and meditates on His exaltedness, blessed be He: how nothing can be compared to Him, and "I, G-d, have not changed," etc. But in the chain of descent and the lowering of the levels, down to the end of the lowest levels, [that is, the level] of the animal soul enclothed in the actual physical body:

The G-dly soul contemplates G-d's greatness and senses that nothing compares to Him. The animal soul, however, stands at the bottom of the chain of descent, clothed in the physical body.

הנה הגשמי הוא מסך מבדיל ומפריד היחוד עליון מחמת שנראה לעיני בשר ליש ודבר נפרד ומ"מ ע"י ירידת הנשמה ונפש אלקי שלא ירדה בשביל עצמה

the physical is a screen that separates and divides [it] from the higher unity, because to eyes of flesh it appears as a being and a separate thing. Nevertheless, through the descent of the soul, the G-dly soul, which did not descend for its own sake,

Physicality is a screen that hides the higher unity: to the physical eye things look independent and separate from G-d. Yet the G-dly soul descended into this world, and not for its own benefit.

שהרי גם קודם ירידתה היתה בבחי' אשר עמדת⁵⁵ כו' אלא הירידה היא צורך עליי נפש הבהמית היא להאיר לה הארה מיחוד עליון ב"ה שתוכל גם היא לעלות וליכלל בא"ס ב"ה.

for even before its descent it was at the level of "before Whom I have stood," etc.; rather, the descent is for the sake of the ascent of the animal soul: to shine upon it an illumination from the higher unity, blessed be He, so that it too can rise and be absorbed into the Infinite Light, blessed be He.

Even before coming down, the G-dly soul "stood before G-d." It descended to raise the animal soul, shining upon it a glimmer of the higher unity so that it too can rise and be absorbed into the Infinite Light.

16 והארה והמשכה זו היא מבחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. דהיינו ע"י התבוננות שכל מה שנראה ליש ונפרד אין זה

This illumination and drawing down is from the level of "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever": that is, through contemplating that everything that appears as a being and separate is nothing

The light that the G-dly soul shines into the animal soul comes from "Blessed be the name of the glory of His kingdom," the lower level of G-d's Name. This comes about through contemplating what the world really is.

אלא בחי' זיו ושם כבוד מלכותו. ואי לזאת יהיה היש בטל כמו זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש במ"א.

but a radiance, the name of the glory of His kingdom. Therefore the being will be nullified, like the radiance of the sun within the sun, etc., as is explained elsewhere.

Everything that seems separate is only a radiance of G-d's kingship. Once this is understood, the apparent "something" is nullified, like a ray of sunlight inside the sun, where it has no existence of its own.

SECTION 5 • 117-21

The blood of the tamid: the animal soul's fiery ascent

17 והנה בעליית נה"ב⁵⁶ להתכלל באור א"ס ב"ה גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בע"ת דמשכין בחילא יתיר.⁵⁷

Now, in the ascent of the animal soul to be absorbed into the Infinite Light, blessed be He, very great and abundant is its power, for it is of the level of baalei teshuvah (those who return), who "draw with greater force."

When the animal soul rises, its force is greater than the G-dly soul's, like that of people who return (baalei teshuvah), whom the Zohar describes as drawing with greater force than the wholly righteous.

כי נה"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה.⁵⁸ והחיות נושאות את הכסא^{59, 60, 61} ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה.⁶²

For the animal soul was taken from the holy Chayos of the Chariot. And the Chayos carry the Throne, and "the likeness as the appearance of a man upon it from above."

The animal soul is rooted in the holy Chayos, the living creatures of Ezekiel's vision that carry G-d's Throne, above which is "the likeness as the appearance of a man." Its root is therefore very high.

18 וברעש גדול מתנשאים. וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני⁶³ הוי"ה שהקרבות היו בנפש הבהמה להעלותה לשרשה שנלקחה מבחי' פני שור שבמרכבה.

"And with a great noise they rise up." This was the meaning of the blood of the tamid, [slaughtered] "on the north side before Havayah": for the sacrifices were of the soul of the animal, to raise it to its root, from which it was taken, the level of the face of the ox in the Chariot.

The Chayos rise "with a great noise," as the morning prayers describe. So the tamid's blood was offered "on the north side before Havayah," since the offerings raised the animal's soul to its root in the face of the ox in the Chariot.

והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיטתו בצפון^{64,65} בחי גבורה שמהשמאל בחי רעש גדול.⁶⁶ וגם צפונה צפון הי

The tamid was of the most holy offerings, which are slaughtered in the north, the level of Gevurah (restraint), which is from the left, the level of “a great noise.” Moreover, צפונה (“on the north side”) [is] צפון הי, “the hidden hei,”

The tamid was one of the most holy offerings, which are slaughtered on the north side of the altar. North is Gevurah, the left side, the source of the “great noise”; and צפונה (“north”) also reads as צפון הי, “the hidden hei.”

דהיינו בחי הי אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחי העלם וצמצום א"ס ב"ה שמחמת זה היה הרעש.

that is, the level of the final hei of the Name Havayah, which is the level of the concealment and tzimtzum (contraction) of the Infinite One, blessed be He; and because of this there was the noise.

The hidden hei is the final hei of Havayah, Malchus, where the Infinite One conceals and contracts Himself. The concealment is what causes the “noise,” the tumult of longing.

וזהו צפונה לפני הוי"ה. שמבחי צפונה שהוא בחי רעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסא דמות כמראה אדם למעלה מבחי אדם לפי ששרשם מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל.⁶⁷

This is “on the north side before Havayah”: from the level of “the north side,” which is the level of “a great noise,” they rise up and carry the Throne, the likeness as the appearance of a man, above the level of man; because their root is from the World of Tohu, “before any king reigned over the children of Israel.”

From this place of noise the Chayos rise above the level of “man” itself, even as they carry the Throne with the likeness of a man on it. Their root is in Tohu, the world that existed “before any king reigned over Israel.”

19 והנה הוי"ה יו"ד חכמה כו' בחי אדם. משא"כ ברעש גדול מתנשאים למעלה מבחי אדם. וזהו לפני הוי"ה מקור בחי הוי"ה שמשם נמשך להיות התהוות בחי הוי"ה.

Now, Havayah, [whose] yud [is] Chochmah, etc., is the level of man; whereas “with a great noise they rise up” above the level of man. This is “before Havayah”: the source of the level of Havayah, from which is drawn the very coming-into-being of the level of Havayah.

Havayah, whose yud is Chochmah, corresponds to “man,” the ordered structure of the Sefiros. The ascent “with a great noise” reaches above it, to what the verse calls “before Havayah,” the source from which Havayah itself comes to be.

והנה כמו שדם התמיד היו מקריבים מנפש הבהמה ממש כך התפלה במקום הקרבנות היא בעליות והתכללות נפש הבהמית שבאדם שהיא ג"כ ברעש גדול בחי' רשפי אש⁶⁸ והתלהבות בתשוקה וצמאון כו'.

And just as they would offer the blood of the tamid, from the actual soul of the animal, so prayer, in place of the sacrifices, is the ascent and absorption of the animal soul within a person, which is also "with a great noise": the level of flashes of fire and fervor, in yearning and thirst, etc.

Just as the Temple offered the blood of an actual animal, prayer lifts the "animal" in a person, the animal soul. Its ascent too comes "with a great noise": burning fervor, yearning and thirst for G-d.

20 וזהו אדם ובהמה תושיע⁶⁹ הוי"ה בחי' בהמה שבאדם תושיע להיות בה ג"כ המשכת בחי' הוי"ה.

This is "Man and beast You save, Havayah": the beast within man You save, so that in it too there be a drawing down of the level of Havayah.

The verse "Man and beast You save, Havayah" is read as the beast within man. G-d saves the animal soul too, so that the light of Havayah is drawn into it.

וצמאון זה ותשוקה זאת היא בחי' בכל לבבך.⁷⁰ שבלב יש ב' חללים⁷¹ חלל הימני מלא אויר ורוח.

This thirst and this yearning are the level of "with all your heart." For in the heart there are two chambers: the right chamber is full of air and breath,

The animal soul's yearning is loving G-d "with all your heart," which the Sages read as with both inclinations. The heart has two chambers, and the right one holds air and breath.

וחלל השמאלי מלא דם שהדם הוא הנפש⁷² רביעית דם שהנפש תלוי בו משכנו בלב ששם יסוד האש והחום הטבעי.

and the left chamber is full of blood, for "the blood is the soul"; the revi'is of blood on which the soul depends has its dwelling in the heart, where the element of fire and the natural heat are found.

The left chamber holds blood, and "the blood is the soul": the vital measure of blood (a revi'is) on which life depends dwells in the heart. There too are the element of fire and the body's natural heat.

כנודע שכנפי הריאה⁷³ מנשבי' על הלב לקררו מחמימות ושם הוא משכן התשוקה וצמאון האלקי להעלות ולהתכלל באו"ס ב"ה:

As is known, the lobes of the lungs blow upon the heart to cool it from its heat. And there is the dwelling-place of the G-dly yearning and thirst, to rise and be absorbed into the Infinite Light, blessed be He.

The lungs cool the heart's heat. That hot left chamber is where the G-dly yearning and thirst arises: the animal soul's own fire, now directed toward being absorbed into G-d.

21 והנה אחרי בחי' ההעלאה והתכללות זו רוח אייתי רוח⁷⁴ ואמשיך רוח⁷⁵ להמשיך אוא"ס ב"ה למטה כמים הפנים.⁷⁶

Now, after this ascent and absorption, "spirit brings spirit and draws down spirit": to draw the Infinite Light, blessed be He, down below, "as water [reflects] face to face."

After the soul rises, the Zohar's principle applies: the spirit rising from below brings down spirit from above. As water reflects a face, G-d answers the soul's ascent by drawing His light down.

כשם שמבטל א"ע מיש לאין כך נמשך מלמעלה מאין ליש שתהא השראת אוא"ס ב"ה ממש למטה כמו למעלה.

Just as one nullifies oneself, from being to nothing, so there is drawn down from above, from nothing to being, so that the Infinite Light, blessed be He, itself will rest below as above.

The soul makes itself "nothing," and in response G-d's light comes down from "nothing" into "something." The Infinite Light then rests below just as it does above.

SECTION 6 • ¶22-31

Torah, charity and the helmet of salvation

22 ובכל נפשך⁷⁷ בכל כחות הנפש מחדו"מ. וגם כל נפש כלולה מנר"נ. ועיקר הנפש היא המשכלת⁷⁸ כ"ח לפום שעורא דיליה. יש מארי מקרא. ויש מארי משנה ותלמוד.

"With all your soul": with all the powers of the soul, thought, speech and action. Also, every soul comprises nefesh, ruach and neshamah. And the main part of the soul is the intellectual one, each according to his measure: there are masters of Scripture, and there are masters of Mishnah and Talmud.

"With all your soul" means with all the soul's powers and garments, its levels of nefesh, ruach and neshamah. Chief among them is the intellect, and each person's intellect has its measure, whether in Scripture or in Mishnah and Talmud.

וזהו ענין הדלקת הנרות. אלא שבין הערבים מדליק כל ז' הנרות ובבקר בשעת הטבת שתי נרות היה מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז'.

This is the matter of lighting the lamps. Except that at dusk he lights all seven lamps, while in the morning, at the time of preparing two lamps, he would light the sixth lamp after preparing it, and afterwards light the seventh lamp.

Bringing the light of Torah into each person's intellect is the lighting of the lamps. The maamar recalls the difference: at dusk all seven lamps were lit, and in the morning the sixth and then the seventh.

23 והוא כענין ותורה אור⁷⁹ להיות מאיר אור התורה בכל נפש השכלי. ומזה בא לבחי' ובכל מאדך בכל ממונך⁸⁰ היא בחי' הצדקה שהיא סתם מצוה מעשיית.

It is like “and the Torah is light”: that the light of the Torah should shine in “with all your soul,” the intellectual soul. From this one comes to the level of “with all your might,” with all your wealth, which is the level of charity (tzedakah), which is [what is called] “mitzvah” without qualification, a mitzvah of action.

“And the Torah is light” is the light of Torah shining in the intellect, the service “with all your soul.” From there one reaches “with all your might,” which the Sages read as “with all your money”: charity, which the Talmud simply calls “the mitzvah.”

כנודע שהמצות שהן בעשייה גשמי' הן בבחי' קטרת הנעשה מסממנים שאין בהם טעם ואינם ממין מאכל.

As is known, the mitzvos that are done in physical action are of the level of the incense, which is made of spices that have no taste and are not of the category of food.

All mitzvos done with physical action are like the incense. Its spices had no taste and were not food, just as physical actions carry no understanding of their own.

24 ומהם נעשה בחי' ריח העולה למעלה לחזק את המוח ולהשיב את הנפש שראשית גילוי כלליות הנפש הוא במוחין שבראש ופעולות הריח היא שלא תהיה הנפש בבחי' הסתלקות מן המוחין רק שתשוב ותתגלה מהעלם אל הגילוי.

From them there comes to be a fragrance that rises upward, to strengthen the mind and to restore the soul. For the first revelation of the soul as a whole is in the intellect (mochin) in the head, and the action of fragrance is that the soul should not be withdrawn from the intellect, but should return and be revealed, from concealment into revelation.

Like the incense, physical mitzvos give off a “fragrance” that revives the soul and strengthens the mind. When a person faints, fragrance brings the soul back to the brain, where it is first revealed; so the mitzvos keep the soul present and revealed.

25 וכך הוא ענין המצות. וכללותן היא מצות הצדקה.⁸¹ שעליה נאמר וצדקה תרומם גוי.⁸² שמתרוממת ועולה למעלה מעלה. וכתוב וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו.

So it is with the mitzvos, and their sum is the mitzvah of charity, about which it is said, “Charity exalts a nation”: it is exalted and rises higher and higher. And it is written, “He put on charity as a coat of mail, and a helmet of salvation on His head.”

All the practical mitzvos are summed up in charity. “Charity exalts a nation” is read as charity itself rising higher and higher, and Isaiah describes G-d putting on charity as armor, with a helmet of salvation on His head.

שריון הוא מקשקשים רבים. וכך הנה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת⁸³ לחשבון גדול.⁸⁴ להיות בחי שריון שהוא מגן לכל החוסים בו.

A coat of mail is [made] of many scales. So too, each and every coin adds up to a great sum, to become a coat of mail, which is a shield for all who take refuge in it.

Armor is made of many small scales. In the same way, each coin given adds to a great sum, and together they form a protective coat for all who shelter in it.

וכך הצדקה נעשה בחי מגן ומחסה שלא יהיה יניקת הקליפה וסט"א. ונעשה בחי כובע ישועה בראשו:

So too charity becomes a shield and a refuge, so that there be no nurture for the kelipah and the sitra achra; and it becomes a “helmet of salvation on His head.”

Charity shields a person so that the kelipah and the sitra achra cannot draw nourishment from him. Beyond that, it becomes the “helmet of salvation,” which the next paragraphs explain.

26 וביאור ענין זה הנה כתיב עטרת תפארת⁸⁵ שיבה⁸⁶ בדרך צדקה תמצא. שמבחי צדקה⁸⁷ נעשה בחי עטרת תפארת שיבה היא בחי הדרת פנים יאר ה' פניו כו'

The explanation of this: it is written, “A crown of glory is gray hair; it is found in the way of charity.” From charity there comes to be a “crown of glory, gray hair,” which is the level of the majesty of the face, “May G-d make His face shine,” etc.,

Proverbs says the crown of gray hair “is found in the way of charity.” Gray hair stands for the majesty of the face, the shining of G-d’s face in the Priestly Blessing, and this, the maamar says, comes from charity.

בחי' פנימיות היא בחי' תעלומות לב⁸⁸ ופנימית הלב שמתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין. כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה.⁸⁹

the level of the inner dimension, which is the level of “the hidden things of the heart,” the inner dimension of the heart, which becomes one with the mind as “two companions who never part.” For the outer dimension of the heart does not become one with the mind: the mind is in one’s power, to understand and contemplate the greatness of the Infinite One, blessed be He,

G-d’s “face” means His inner dimension, which in a person corresponds to the inner heart, the “hidden things of the heart.” The inner heart is always united with the mind, but the outer heart is not. A person can choose to contemplate G-d’s greatness with his mind, but, as the next paragraph says, the feelings of the outer heart are not in his control.

27 ואעפ"כ חיצוניות הלב אינה ברשותו אבל פנימי' הלב היא מתאחדת ממש עם המוח. ומחמת הצדקה נעשה בחי' ריח המשיב את הנפש ומאיר גילוי המוח להתאחד בפנימית הלב.⁹⁰

and yet the outer dimension of the heart is not in one’s power; but the inner dimension of the heart truly becomes one with the mind. And through charity there comes to be a fragrance that restores the soul and makes the revelation of the mind shine, to become one in the inner dimension of the heart.

The outer heart is not in a person’s control; the inner heart is always one with the mind. Charity produces a “fragrance” that revives the soul and lets the light of the mind shine into the inner heart.

וזהו שמן וקטורת ישמח לב.⁹¹ זה הקב"ה דכתיב צור לבבי.⁹² דכמו שהלב ממשיך חיות לכל האיברים. כך הנה כתיב ואתה מחיה את כלם.⁹³

This is “Oil and incense gladden the heart”: this is the Holy One, blessed be He, as it is written, “the Rock of my heart.” For just as the heart draws life-force to all the limbs, so it is written, “And You give life to them all.”

Proverbs says “oil and incense gladden the heart,” and the Psalms call G-d “the Rock of my heart.” As the heart gives life to every limb, G-d gives life to all things, so the “heart” that is gladdened is G-d Himself.

28 ושמחת הלב היינו בחי' גילוי פנימיות דהיינו בחי' פנימית אור א"ס ב"ה אין ערוך אליו כו'.

The gladness of the heart is the revelation of the inner dimension, that is, the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, to which nothing compares, etc.

The gladness of the heart means the revealing of the inner dimension of the Infinite Light, which bears no comparison to anything else.

ועי' הצדקה שהוא בחי' בטול היש לאין שנותן חיי נפשו מיגיעו. נמשך מלמעלה המשכה ליש מאין ממש הוא בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש.⁹⁴

And through charity, which is the nullification of being into nothing, for one gives the life of his soul from his toil, there is drawn from above a drawing down into being from actual nothing, which is the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, itself.

When a person gives charity he gives away money earned by his toil, which is part of his very life; this is nullifying his "something" into "nothing." In return, G-d's innermost light is drawn down from "nothing" into "something."

29 וזו היא בחי' עושים רצונו של מקום.⁹⁵ כי הנה רצון הוא בבחי' שינוי. ואני הוי"ה לא שניתי⁹⁶ כתיב.

This is the level of "doing the will of the Omnipresent (Makom)." For will is subject to change, and it is written, "I, Havayah, have not changed."

The Sages speak of Israel "doing the will of the Omnipresent (Makom, literally "Place")." Will implies change, from not wanting to wanting, while G-d says, "I, Havayah, have not changed."

אלא ישראל עושים רצונו ש"מ להיות התפשטות רצונו ית' בבחי' מקום שהן הן המצות שהן רצונו ית' המלוכשות בעשי' גשמית בבחי' מקום וזמן.

But Israel do the will of the Omnipresent, [causing] His will, blessed be He, to extend into the dimension of place: these are the mitzvos, which are His will, blessed be He, encloded in physical action, in place and time.

Israel's performance of mitzvos makes G-d's will extend into "place." The mitzvos are His will clothed in physical actions, bound by space and time.

30 ותרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תרי"ך עמודי אור.^{97,98} כמו עמוד המחבר מעלה ומטה להיות אוא"ס שבבחינת פנימית שלמעלה מעלה מגדר עלמין שורה ומתלבש בבחי' רצון בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן המלוכשות בגשמיות.

The 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis are 620 pillars of light, like a pillar that connects above and below: so that the Infinite Light, blessed be He, of the inner dimension, which is far above the bounds of the worlds, rests and is encloded, as will, in the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis, which are encloded in physical things.

The 613 Torah commandments and the seven rabbinic ones make 620, the numerical value of כתר (Keser, "crown"), and they are called 620 pillars of light. Like pillars joining heaven and earth, they bring G-d's innermost light, far above the worlds, to rest in physical actions as His will.

31 ולכך נק' מעשה הצדקה כובע ישועה. כי ישועה מלשון וישע⁹⁹ ה' אל הבל¹⁰⁰ כו'. שפונה אל תפלתו דהיינו שגורם להיות הקב"ה פונה בעצמו ובכבודו להמשיך גילוי עצמותו ומהותו ממש.

Therefore the act of charity is called a "helmet of salvation (yeshuah)." For yeshuah is from the same root as "And G-d turned (vayisha) to Hevel," etc., meaning that He turned to his prayer: that is, [charity] causes the Holy One, blessed be He, to turn with His own Self and His glory, to draw down the revelation of His very essence and being.

Charity is called "the helmet of salvation (yeshuah)" because yeshuah is linked to "and G-d turned (vayisha) to Hevel," meaning He turned to his offering and prayer. Charity makes G-d "turn" with His own Self to reveal His very essence.

וגילוי זה מתחלק לש"ע נהורין¹⁰¹ והוא מקור התפארת שיבה בחי' הדרת פנים כדכתיב גבי כהנים ומגבעות תעשה להם¹⁰² לכבוד ולתפארת שהמגבעות שהם בחי' הכובע ישועה נמשך להיות בחי' תפארת שיבה¹⁰³ והדרת פנים.

This revelation divides into 370 lights, and it is the source of "the glory of gray hair," the majesty of the face; as it is written of the Kohanim, "And you shall make them caps, for honor and for glory": the caps, which are the "helmet of salvation," are drawn down to become the "glory of gray hair" and the majesty of the face.

This revelation divides into 370 lights, the source of the "glory of gray hair," the shining face. The priests' caps, "for honor and for glory (tiferes)," are the helmet of salvation that becomes the tiferes of gray hair.

SECTION 7 • ¶32-33

The limbs and the fat: delight in G-d

32 וזהו עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא¹⁰⁴ כי מבחי' צדקה נעשה בחינת כובע ישועה להמשיך בחינת הדרת פנים יאר ה' פניו בחינת פנימיות כנ"ל. ואחר כך בחינת איברים. שבקרבות היו שני דברים דם וחלב.^{105, 106}

This is "A crown of glory is gray hair," and all this "is found in the way of charity": for from charity there comes to be the "helmet of salvation," to draw down the majesty of the face, "May G-d make His face shine," the level of the inner dimension, as explained above. And afterwards [comes] the level of the limbs; for in the sacrifices there were two things, blood and fat.

Summing up: charity produces the helmet of salvation, which draws down the shining face, G-d's inner dimension. The maamar now turns to the limbs of the offering: offerings had two parts, blood and fat.

33 והדם קודם לנרות. וקטורת היא בחינת ככל לבכך והאיברים שהן החלב היה אחר הנרות והקטרת.

The blood precedes the lamps. The incense is the level of “with all your heart,” and the limbs, which are the fat, came after the lamps and the incense.

The order was: blood first, then lamps and incense, then the limbs, identified here with the fat. The blood and incense correspond to loving G-d “with all your heart,” the fiery yearning.

והענין כי החלב הוא בחי' התענוג כמו שאנו רואים שמי שהוא בעל תענוג יש לו רבוי חלב.

The explanation is that the fat is the level of delight, as we see that one who lives in delight has much fat.

Fat stands for delight: one who lives in pleasure grows fat. The limbs and fat therefore represent the soul's pleasure.

והיינו להיות כל חלב¹⁰⁷ להוי"ה שיתענג על ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל¹⁰⁸ ולא יהיה

That is, “all the fat is for Havayah”: that one should delight in G-d with joy and gladness of heart, more than from an abundance of everything, and not have

“All the fat is for G-d” means a person should take all his delight in G-d, joyfully and gladly, more than in any abundance of good things.

לו תענוג אחר כלל ועיי"ז והיו הדברים האלה¹⁰⁹ אשר אנכי מצוך כו'. ואנכי ממש מצוך כו' שעיי"ז יהיה בעיניו מתיקות התורה כו':

any other delight at all. Through this, “these words which I command you,” etc., [will be upon your heart]; and “I” Myself command you, etc., so that through this the sweetness of the Torah will be in his eyes, etc.

He should have no other pleasure at all. Then “these words which I command you” are felt as commanded by G-d Himself (“I”), and the Torah tastes sweet.

SECTION 8 • ¶34-39

Chanukah as dedication

34 ומעתה נבא לבאר ענין חנוכה מה שמברכין להדליק נר חנוכה. ומה ענין חנוכת המזבח¹¹⁰ וחנוכת הבית.^{111, 112}

Now we come to explain the matter of Chanukah, [and] why we bless “to light the Chanukah lamp”; and what is the matter of the dedication (chanukah) of the altar and the dedication of the House.

The maamar now turns to Chanukah itself, and to the blessing on its lamp. Chanukah means “dedication,” so it also asks about the dedication of the altar and of the Temple.

הנה כתיב חנוך לנער¹¹³ ע"פ דרכו. שהוא כשרוצים ללמדו. והרי הוא רחוק מזה צריך לחנכו.

It is written, "Train (chanoch) a youth according to his way": that is, when one wants to teach him and he is far from it, one must train him.

Proverbs says "Train (chanoch) a youth according to his way." Chinuch, training, is needed when the child is still far from the thing he must learn.

35 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו.¹¹⁴ אך הנה כתיב נער הייתי שרו¹¹⁵ ש"ע אמרו שהחיות המתפשט בכל העולמות לכל חד לפום שיעורא דיליה הוא בבחי' נער.

The training is through many gifts that are given to him. But it is written, "I was a youth (na'ar)," [which, the Sages] said, the Prince of the World said: the life-force that spreads through all the worlds, to each according to its measure, is at the level of a youth.

A child is trained with many gifts. The Sages say that "I was a youth" was spoken by the Prince of the World, meaning that all the life-force spread through the worlds, to each by its measure, is on the level of a "youth."

וכמ"ש והוא נער את בני בלהה¹¹⁶ כו'. שם הקטנה רחל.¹¹⁷ ה' קטנה בחי' מלי' ה' אחרונה של שם הוי"ה להיות ומלכותו בכל משלה.¹¹⁸ להוות הנבראים מאין ליש הוא בבחי' קטנה לפי שהיא בבחי' גבולים ומצרים.

As it is written, "And he was a youth with the sons of Bilhah," etc.; [and] "the name of the younger one was Rachel." The small hei is the level of Malchus, the final hei of the Name Havayah, so that "His kingship rules over all"; bringing the creatures into being from nothing to something is at the level of the small one, because it is in the level of bounds and limits.

Yosef "was a youth" with the sons of Bilhah, and Rachel was "the younger (small) one." This small one is Malchus, the final hei of Havayah, through which G-d rules and creates; it is "small" because creation requires limits.

36 ולגבי א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' נקי' כל כללות החיות בשם קטנות שאין ערוך אליו ית'. ולכן כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא.¹¹⁹

Relative to the Infinite One, blessed be He, Who, as His name is so is He, has no end, etc., the entire sum of the life-force is called by the name "smallness," for it bears no comparison to Him, blessed be He. This is why it is written, "How will Jacob stand, for he is small?"

Compared with the Infinite One, all the divine life-force in the worlds is "small." So the prophet says, "How will Jacob stand, for he is small?"

כי יעקב מבריא מן הקצה אל הקצה^{120, 121} ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הרי יש לו בחי גבול¹²² והיז בבחי קטן לגבי אי"ס ב"ה.¹²³

For Jacob is the bar that runs from end to end; and since there is an end at the top and an end at the bottom, it has a limit, and so it is small relative to the Infinite One, blessed be He.

Jacob is the "middle bar" that runs from end to end. Anything with a top and a bottom end has a limit, so even Jacob is small before the Infinite.

37 וכדי להמשיך אוא"ס ב"ה ממש בקרבנות דם התמיד ונרות וקטרת ואברים היה המזבח קטן מהכיל

To draw down the Infinite Light, blessed be He, itself through the sacrifices (the blood of the tamid, the lamps, the incense and the limbs), the altar was too small to contain [it].

The offerings (blood, lamps, incense and limbs) were meant to draw down the Infinite Light itself. But the altar, like all creation, was too "small" to contain it.

ולכן התנדבו הנשיאים לחנוכת המזבח רבוי מתנות לחנך את המזבח והיה מתנתם מרובה מזה שהקריבו עליו בכ"י את הכבש אחד¹²⁴ כו' שהקריבו משל צבור של כל ישראל.

Therefore the Princes volunteered many gifts for the dedication of the altar, to dedicate the altar; and their gift was greater than what was offered on it every day, "the one lamb," etc., which was offered from the communal funds of all Israel.

So the Princes of the tribes brought many gifts to dedicate the altar, more than the daily offerings brought from the funds of the whole community. Like the gifts given to a child in training, these "trained" the altar to hold the light.

38 והנשיאים לפי שהיו במעלה יותר משאר כללות ישראל נתנו לחנוכת המזבח מתנה מרובה קערות כסף¹²⁵ ופרים וכבשים ועתודים

The Princes, because they were on a higher level than the rest of the community of Israel, gave a great gift for the dedication of the altar: silver bowls, bulls, lambs and he-goats,

The Princes of the twelve tribes stood higher than the rest of Israel, so they brought generous gifts for the altar's dedication: silver bowls and many animals. This is the "many gifts" of chinuch applied to the altar.

כדי שיהיה כח בקרבנות של ישראל להמשיך אור דבר יום ביומו¹²⁶ בקרבנות של כל יום ויום.

so that there would be power in the offerings of Israel to draw down light, "each day's matter on its day," in the offerings of each and every day.

Their gifts gave the daily communal offerings the power to draw down divine light day by day. The dedication enabled all that followed.

וכך היה ענין הנרות דחנוכה בימי חשמונאי שהיונים לא בקשו לשלוח ידם¹²⁷ רק להשכיחם תורתך¹²⁸ ולהעבירם כו' וכמארז"ל (בב"ר פ' ט"ז ופ' מ"ד) שאמרו כתבו לכם על קרן השור^{131, 130, 129} כו'.

So too was the matter of the Chanukah lamps in the days of the Hasmoneans: the Greeks did not seek to lay hands on them, but only "to make them forget Your Torah and to make them transgress," etc.; as our Sages, of blessed memory, said (Bereishis Rabbah, sections 16 and 44), that they said, "Write on the horn of the ox," etc.

Chanukah is compared to this. The Greeks, as the Al HaNissim prayer says, sought not to kill the Jews but to make them forget the Torah; the Midrash reports that they demanded that Israel "write on the horn of the ox" (that they have no portion in the G-d of Israel).

ופי' לפי שכל העובדי כוכבים יש להם נה"ב מפני שור אלא שהם מקבלים מבחי' הפסולת והשמרי' בחי' קרנים וטלפים שמרים ופסולת שאין

The explanation: all idol worshippers have an animal soul from the face of the ox, except that they receive from the level of the waste and the dregs, the level of horns and hooves, dregs and waste that do not

This part follows the Kabbalistic teaching of the Chariot and is an interpretive reading. The text says that the idol worshippers of which it speaks also have an animal soul rooted in the "face of the ox" of Ezekiel's Chariot, but that it draws only from its outer, coarse parts, the "horns and hooves," which do not rise into holiness.

עולים ונכללי' בקדושי' פני שור שבמרכב¹³² שנושאות את הכסא ודמות אדם שעליו מלמעלה שכח זה רק בהנפש אלקית שהוא מבחי' אדם שעל הכסא.

rise and become absorbed into the holiness of the face of the ox in the Chariot, [the Chayos] that carry the Throne and the likeness of a man upon it from above; for this power [exists] only in the G-dly soul, which is from the level of the man upon the Throne.

The holy "face of the ox" carries the Throne with the likeness of a man upon it. According to the text, the power to rise into that holiness belongs to the G-dly soul, which stems from the "man upon the Throne."

39 והנה"ב היא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה ודמות אחד לארבעתן. ודמות פניהם פני אדם.¹³³ ולכן יש להם כח להמשיך אור א"ס ב"ה ממש.

And the animal soul [of Israel] is from the level of man in the Chayos of the Chariot: "and the four of them had one likeness," "and the likeness of their faces was the face of a man." Therefore they have the power to draw down the Infinite Light, blessed be He, itself.

This too is an interpretive reading from the Kabbalah of the Chariot. The text says that the Jew's animal soul comes from the aspect of "man" within the Chayos, for Ezekiel saw that each of their faces had a human likeness, and so even it can draw down the Infinite Light.

והיונים נתקנאו בישראל ורצו שגם ישראל יכתבו על קרן השור שיקבלו מבחי' קרנים וטלפים כנ"ל שלא ליכלל בקדושת אדם העליון.

The Greeks were envious of Israel and wanted Israel too to write on the horn of the ox, so that they would receive from the level of horns and hooves, as above, and not be absorbed into the holiness of the supernal Man.

The Greeks, the text says, envied this and wanted Israel to "write on the horn of the ox," that is, to draw only from its coarse outer parts. That would keep them from being absorbed into the holiness of the "supernal Man."

וזהו שאין לכם חלק¹³⁴ כו'. והישראל היו חלשים ומעטים בזמן ההוא ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם¹³⁵ ובכח מס"נ

This is [the meaning of] "that you have no portion," etc. Israel were weak and few at that time, and nevertheless they gave their lives for the sanctification of the Name; and by the power of self-sacrifice

The decree was that Israel declare they had no portion in G-d. Though weak and few, they gave their lives to sanctify G-d's Name.

הי' להם כח להמשיך אור התורה מחדש והמשכ' זו היא בבחי' חנוכה בחי' מתנה מרובה המשכת כובע ישועה להיות עטרת תפארת שיבה כו':

they had the power to draw down the light of the Torah anew. This drawing down is at the level of Chanukah (dedication), the level of an abundant gift, the drawing down of the "helmet of salvation" to become the "crown of glory, gray hair," etc.

Their self-sacrifice drew down the light of the Torah anew. This is chanukah, "dedication," the great gift that brings the "helmet of salvation" and the "crown of glory."

SECTION 9 • ¶40-43

Hallel and thanksgiving

40 וזהו ענין הלל והודאה כי הלל הוא ל' שבח וגם לשון בהילו נרו^{136, 137} כו'. הארה בבחי' גילוי

This is the matter of Hallel and thanksgiving. For hallel means praise, and it is also the language of "when His lamp shone (b'hilo)," etc.: illumination, in revelation.

The maamar now answers its opening question about Hallel and thanksgiving. Hallel means praise, but it is also related to Job's "when His lamp shone (b'hilo)," meaning light and revelation.

וזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם¹³⁸ במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי.

And the one follows from the other: for through the praise with which one praises a person for the virtues and qualities he has, one arouses the virtues and qualities within him to come out from concealment into revelation.

The two meanings connect: praising a person for his good qualities awakens those qualities and brings them out of hiding. Praise reveals what was concealed.

41 וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי' יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה

This is "Halleluyah": that the Name Yah should come out from concealment into revelation, so that there be the level of the yud, Chochmah, etc., from above Chochmah.

"Halleluyah" is read as hallel plus Yah: bringing the Name Yah, whose yud is Chochmah, from concealment into revelation. The light revealed comes from above Chochmah.

כי חכמה כ"ח מ"ה בגימטריא אדם¹³⁹ והמשכת בחי' אדם שעל הכסא הוא מבחי' שלמעלה מעלה מבחי' אדם הוא בחי' אור א"ס ב"ה ממש ועי"ז נעשה בחי' שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין¹⁴⁰

For Chochmah (Chochmah) is כ"ח מ"ה ("the power of Mah"), and Mah has the numerical value of אדם ("man"); and the drawing down of the level of the man upon the Throne is from the level far above the level of man, the Infinite Light, blessed be He, itself. Through this there comes to be the Name Yah, "two companions who never part."

Chochmah is read as koach mah, "the power of Mah," and Mah (45) equals adam, "man." The "man upon the Throne" is drawn from far above the level of man, the Infinite Light itself, and so Chochmah and Binah (yud and hei, Yah) become "two companions who never part."

ואח"כ הללו את שם¹⁴¹ ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי' בטול לך ה' הגדולה כו'.

And afterwards, "Praise the Name of G-d": that there be a drawing down of Chochmah into the attributes, so that the attributes too will be in a state of self-nullification, "Yours, G-d, is the greatness," etc.

The psalm continues "Praise the Name of G-d," read as drawing Chochmah further into the emotions. Then the emotions too are nullified before G-d.

אך כ"ז ההילול והשבח להמשיך מהעולם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי' עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש בבחי' שום תשים¹⁴² כו'

But all this praise and acclaim, to draw from concealment into revelation, is through "the servants of G-d," who are like servants who accept upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, in the manner of "you shall surely set [a king over you]," etc.

The psalm says "Praise, servants of G-d": this revelation comes through those who serve like servants, accepting the yoke of Heaven as one accepts a king ("you shall surely set a king over you").

וכמ"ש במ"א שבחי' הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך¹⁴³ בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעולם אל הגילוי.

As is explained elsewhere, this level of praise and acclaim, and this drawing down, is the level of the hundred blessings that a person is obligated to recite every day, which is the level of blessing and drawing down from concealment into revelation.

This praise corresponds to the hundred blessings a Jew must say each day. A blessing (berachah) means drawing down from concealment into revelation.

42 וזהו יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם.¹⁴⁴ מעתה מהתחילי הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז שייך לי זמן מלך מלך כו'

This is "May the Name of G-d be blessed from now and forever." "From now": from the beginning of time, which is at the level of His kingship, blessed be He, for then the language of time applies, "[G-d] is King, [G-d] was King," etc.,

The psalm continues, "May the Name of G-d be blessed from now and forever." "From now" is the beginning of time, which begins with G-d's kingship, Malchus: only there does the language of time apply, as in "G-d is King, G-d was King."

כמ"ש במ"א¹⁴⁵ ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' גילוי אלקות כו'.

as is explained elsewhere. "And forever": that it be drawn down and spread to the end of all the levels, so that there be a revelation of G-dliness, etc.

Time is explained elsewhere as belonging to G-d's kingship. "And forever" means the blessing should spread down to the lowest levels, so that G-dliness is revealed everywhere.

43 וכ"ז בחי הלל והללויה להמשיך מההעלם אל הגילוי. אבל בחי הודאה הוא בחי שוב שצ"ל רצוא ושוב¹⁴⁶ ולמעלה נקי מטי

All this is the level of Hallel and Halleluyah, to draw from concealment into revelation. But thanksgiving is the level of "returning," for there must be "running and returning"; and above it is called "reaching"

Hallel draws the hidden into revelation. Thanksgiving (hodaah) is the opposite movement, "return": the Chayos are described as "running and returning," and on high this is called "reaching and not reaching."

ולא מטי שבאמת אין אא"ס ב"ה בגילוי ממש בזה"ז כ"א לע"ל ונגלה כבוד הוי"ה¹⁴⁷ כי עין בעין¹⁴⁸ כו' and not reaching." For in truth the Infinite Light, blessed be He, is not actually revealed in this time, only in the Time to Come: "And the glory of Havayah will be revealed," "for eye to eye," etc.,

G-d's Infinite Light is not truly revealed now; that will happen only in the Time to Come, when "the glory of G-d will be revealed" and seen "eye to eye." So every ascent now both reaches and does not reach.

משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי קול דודי דופק אני ישנה ולכי ער¹⁴⁹ כו' ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה¹⁵⁰ כו'

whereas now the revelation is only in the manner of "The voice of my beloved knocks," "I sleep, but my heart is awake," etc.; and since the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah, etc.

Now the revelation is like the beloved knocking while "I sleep, but my heart is awake." Since the Temple's destruction, G-d's presence in the world is found only in the "four cubits of halachah," the Torah's law.

ונמשך מזה בחי הודאה ובטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתו בפיך.¹⁵¹ ואשים דברי בפיך.¹⁵² אני המשנה המדברת בפיך¹⁵³ כו':

From this comes the level of thanksgiving and self-nullification before the Infinite Light, blessed be He, which is drawn down in His Torah and His service: "And My words which I have put in your mouth," "And I have put My words in your mouth," "I am the Mishnah speaking in your mouth," etc.

Because G-d cannot be fully grasped, the response is hodaah: acknowledging and bowing before the Infinite Light drawn down in Torah and divine service. G-d's words are placed in a person's mouth, as the Mishnah said to Rabbi Yosef Karo, "I am the Mishnah speaking in your mouth."

IN ONE'S AVODAH

In prayer, a person should give himself over to G-d at "One," and then turn the fire of his own heart, the animal soul's energy, into a thirst for G-d. He should let the Torah light up his mind, and give charity from money earned by his toil, which draws down G-d's innermost light. Then he should take delight in G-d alone. Like the Hasmoneans, even when weak and few, one draws the Torah's light anew through self-sacrifice, and answers with both praise and humble acknowledgment.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why were all seven lamps lit at night but only the principal lamp in the morning, and what does this say about serving G-d in times of darkness?
2. Why can the light of wisdom refine the emotions but not the "letters" of thought, speech and action, and why does the incense succeed where the lamps cannot?
3. What distinguishes self-sacrifice at "One" from self-sacrifice "with all your soul," and why does the animal soul's ascent carry greater force?
4. How does giving charity from one's hard-earned money draw down G-d's inner dimension, the "helmet of salvation"?
5. How do Hallel and thanksgiving differ, and why does Chanukah need both?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 בכ"ה בכסליו

The note says this maamar was delivered on Chanukah 5559 (1798) in Vitebsk and cites this page in connection with it.

KEHOT'S NOTE

נאמרה בחנוכה תקנ"ט בק"ק וויטעבסק. ראה לקו"ד ח"א כא, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת בראשית כרך ה תתקלב, ב הגהות. ראה גם ד"ה זה מכ"ק אדה"א (נדפס בקונטרס בפ"ע תשמ"ט), ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שיג ביאור. בד"ה כי אתה נרי תשמ"ז מבאר הפלא שמצינו בדרושי חנוכה שבתור"א שנסדרו בתוך פרשיות וישב מקץ, ויש לפנייהם דרושים מפי השבוע, ולא נסדרו דרושי חנוכה בפני עצמם, והטעם משום שבשביל הבנת הדרושים דחנוכה שבפי' וישב צ"ל לפנ"ז לימוד וידיעת דרושי וישב, ובשביל הבנת דרושי חנוכה שבפי' מקץ צ"ל לימוד וידיעת דרושי חנוכה שבפי' מקץ, ע"ש. וראה גם ד"ה בכ"ה בכסליו תשי"ח. ד"ה זה נזכר לעיל ד, ב גבי נרות וקטורת. ובלקו"ת תצא לה, ב. בהמשך תערי"ב פרק רמד מציי"ן לכאן: "בענין שמן המגורה שהוא בחי' אור החכמה".

2 בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה

The Talmud's answer to "What is Chanukah?": the Greeks entered the Sanctuary and defiled the oils, and the Hasmoneans found one cruse sealed by the High Priest that burned for eight days. The Kehot note says the Alter Rebbe quotes it with some changes of wording.

Shabbat 21b:10 כ"א ב: שבת

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנ"א אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שפ"שנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בךקו ולא מצאו אלא פה אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ונעשאו ימים טובים בהלל והודאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

שבת כא, ב בשינוי לשון.

3 שכשנכנסו יונים

The first edition reads "when idol worshippers entered" instead of "when the Greeks entered."

KEHOT'S NOTE

בתור"א בדפוס ראשון: שכשנכנסו עובדי כוכבים.

4 וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו

It draws attention to the order of the words: only once they had defeated them did they find the cruse.

KEHOT'S NOTE

בד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' צט) מדייק "ונצחום (אז דוקא) מצאו" ע"ש.

5 בהלל והודאה

It notes that the Talmud says "with Hallel and thanksgiving" while the Rambam also calls them days of feasting, and explains in note 19 why the Rambam leaves out "thanksgiving."

KEHOT'S NOTE

בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך מבאר שבגמרא הלשון "בהלל והודאה" וברמב"ם כותב שהם (גם) "ימי משתה" ע"ש. ובהערה 19 מבאר למה השמיט הרמב"ם תי' "הודאה" ע"ש. ומביא שם בשם הטור א"ח סי' תר"ע שהלל לומר בהם הלל ולהודות לומר בו על הניסים ע"ש.

6 לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה

The Kehot note cites the Tur's reading: Hallel means reciting Hallel, and thanksgiving means saying Al HaNissim.

טור, אורח חיים תע"ר Tur, Orach Chayim 670

... היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פי' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן; וגם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם וקראום חנוכה חנו בכ"ה והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שרבו הסעודה שמרבים בהם הן סעודת הרשות שלא קבעו אלא ...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

7 למה תקנו בנס זה להדליק נרות . . ולא תקנו כן בשאר נסים

A long discussion of two views on what the miracle of Chanukah was, which bears on why it is commemorated with lamps.

KEHOT'S NOTE

ע"ד ב' שיטות בנס חנוכה ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 143 ואילך. לקו"ש חנוכה ח"ל ע' 204 ואילך. ובד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח הני"ל.

8 נר מצוה ותורה אור

"For a mitzvah is a lamp and the Torah is light." It is the key to the whole maamar: lamps stand for mitzvot and the light for Torah.

משלי ו': כ"ג Proverbs 6:23

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי ו', כג.

9 וכי לאורה הוא צריך

The Sages ask whether G-d needs the Menorah's light, since the Israelites walked forty years in the desert by His

light. The question shows that the Menorah has a spiritual meaning.

שבת כ"ב ב:22b:Shabbat

מתיב רב שש: "מחזין לפרוכת העדות יצורו", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אומר רב: זו נר מערכי שנותן בה שמן כמדת חכמותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא הכא פיו דקביעי נרות, לא סגיא דלא משקל ואדלקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר משום אכחשי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Menachot 86b:5-7ה' ב:5-7Menachot

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מכפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

PARAGRAPH 2

10

ובהעלות אהרן

"And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it," said of the incense altar.

שמות ל:8ח:Exodus 30

ובהעלת אהרן את־הנֶחֱרֹת בין העֲרֵפִים יִקְטִרְנָה קֹטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות ל, ח.

11

ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

"Every morning, when he prepares the lamps, he shall burn it." The incense follows the preparing of the lamps.

שמות ל:7ז:Exodus 30

והקטיר עליו אהרן קֹטֶרֶת סִמִּים בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטְבוֹ אֶת־הַנֶּחֱרֹת יִקְטִרְנָה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresses the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12

שבליה היי מדליק כל ז' הנרות

The note bases its survey of the opinions on these talks; the second discusses at length the question of when the lamps were lit.

KEHOT'S NOTE

כן היא דעת רש"י, תוסי' (מנחות פו, סע"ב) רמב"ן, ראב"ד, רשב"א ועוד. וכ"מ מנוסה העבודה דיוהכ"פ שתקין יוסי בן יוסי כה"ג (פעי"ח שער יוהכ"פ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

פ"ד) ונקבע בסי' הארז"ל וסי' רבינו. ומש"כ בזה"א (פח, ב. קפג, א) שהיי מדליק ב' זמני — זהו לכל הדעות. וכמש"כ גם בתו"א שהיי מדליק בבוקר נר זה (ונר הוא"ו), וסרה קושית הניצוצי זהר שם. לקו"ש חכ"ג ע' שגד. ראה לקו"ש ח"ג ע' 193 שמאריך בזה.

13

שבליה היה מדליק כל ז' הנרות

The Kehot note cites Tosafos there among those who hold that all seven lamps were lit in the evening.

מנחות פ"ו ב:ג'ה'3-5Menachot 86b

יכול יהא זך כתיב פסול למנחות תלמוד לאמר (שמות כט, מ) ועשרון סולת כלול בשמן כתיב אם כן מה תלמוד לאמר למאור אלא מפני החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממונן של ישראל (ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

14

אלא נר המערכי שהוא נר ששי

A long explanation of the order of the Temple service that this maamar describes.

KEHOT'S NOTE

ברשימת כ"ק אדמו"ר זי"ע לפי בהעלותך (חוברת מז) מבאר בארוכה בענין סדר המערכה שמבאר כאן. ראה בספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 419 ובהערה 106.

15

והענין כי הנרות הם המדות

A passage from here, beginning with the lamps as the middos, is quoted there.

KEHOT'S NOTE

קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ג ע' אישצו.

16

לך ה' הגדולה והגבורה

David's blessing listing G-d's attributes, read in Chassidus as the seven middos. Here it identifies the seven lamps with them.

I Chronicles 29:11א"י:דברי הימים א

לך ה' הגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־לֹא כָּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לך ה' הַמְּמֹלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל־לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 3

17

זה לעומת זה

"G-d made the one opposite the other." Chassidus reads it as the parallel between the powers of holiness and those of kelipah.

Ecclesiastes 7:14ד"ז:קהלת

ביום טובה יהיה כטוב וקיום רעה ראה גם את־זו לעֲמִתָּהּ עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דְּבָרֶת שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to

the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 והיונות מן הקדושה

A parallel discussion of how the kelipos draw from holiness.

KEHOT'S NOTE

ראה סידור נו, ג. אוה"ת משפטים ע' אקמא. מצה זו תר"מ סעי' מג ע' ריו. ושם מוסיף: אחר תי' "הקדושה": והיינו שנמשך בהשתלשלות המדריגות: נמשך.

PARAGRAPH 4

19 The verse of the seven attributes, here as the model of emotions wholly given over to G-d.

I Chronicles 29:11א"י: דברי הימים א כ"ט: י"א

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל כשמים וכארץ
לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 בחכמה אתברירו

That passage explains that the refining of the exile is done through Chochmah, which separates the evil from the good; for this reason Chochmah is also called din (judgment), and not only kindness.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל ה, ד.

21 לך ה' הגדולה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

דברי הימים כט, יא.

22 שו"ה כו' — ובליה

Quoting this passage, it reads "and therefore at night" instead of "and at night."

KEHOT'S NOTE

בסה"מ תר"מ שם: ולכן בליה.

23 בהדלקת נר ה' . . נמשך אור החכמה בכל המדות

It explains that the sixth lamp is Yesod, "the righteous one is the foundation of the world," Yosef, from whom added light is drawn to Malchus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פ' תצוה ע' א'תקנד: "היינו כי נר השישי הוא בחי' וצדיק יסוד עולם בחי' יוסף שממנו נמשך תוספות האור למלי' מקור דבי"ע", ע"ש.

PARAGRAPH 5

24 יש עולם שנה נפש

The note says the idea of world, year, soul is explained in

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

many places in Chassidus, most recently here.

KEHOT'S NOTE

ספר יצירה פ"ג. נתבאר בכ"מ בחסידות ראה בספרי מפתחות דא"ה, ולאחרונה במאמרי אדה"א בראשית ע' נו.

25 יש עולם שנה נפש

Sefer Yetzirah describes all of creation in the three dimensions of world, year and soul. The maamar applies the Menorah to world and to soul.

ספר יצירה ג'ה: וז'5-3 Sefer Yetzirah

שלש אמות אמ"ש חקקן וחצבן וצרפן וחתם בהן שלש אמות בעולם ושלש אמות בשנה ושלש אמות בנפש זכר ונקבה: המליך אות אליף ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן אויר בעולם ורויה בשנה וגויה בנפש זכר באמ"ש ונקבה באש"ם: המליך אות מ"ם במים וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן ארץ בעולם וקור בשנה ובטן בנפש זכר ונקבה זכר במא"ש ונקבה במש"א:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

26 "All the souls that came out of Jacob's thigh were seventy souls." The seventy correspond to the seven lamps.

שמות א'ה:5 Exodus

ויהי כל־נפש יצאי ירך־יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים:

And all the souls that came out of the loins of Jacob were seventy souls; and Joseph was in Egypt already.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 יעקב י עקב

The note gives this maamar on Jacob's gift to Esau as the place where the reading of Yaakov as yud-ekav is sourced.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל כה, ג.

PARAGRAPH 6

28 וידו אוחת בעקב עשו

At the twins' birth, "his hand was grasping Esau's heel," and so he was named Yaakov. The maamar reads the hand as the yud of wisdom.

בראשית כ"ה:26 Genesis

וַאֲחֵרֵיכֶן יָצָא אָחִיו וַיְדֹ אֶחָת בְּעֶקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אִתָּם:

And after that came forth his brother, and his hand had hold on Esau's heel; and his name was called Jacob. And Isaac was threescore years old when she bore them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כה, כו. באוה"ת עקב ע' תקו מצייין לכאן.

29 ידו אותיות יו"ד

A parallel reading of ידו as the letters of yud.

KEHOT'S NOTE

ראה גם בסה"מ תקס"ב ע' קכו. תו"ה וישלח קפה, ב. שערי אורה ה, א.

30 להמשיך בחי' יו"ד של יעקב

A parallel discussion of drawing Jacob's yud down to the heel.

KEHOT'S NOTE

ע' מאמרי אדה"א בראשית ע' תנו ובאוה"ת פ' עקב ע' תקה.

PARAGRAPH 7

31 ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה

The incense is burned when the lamps are kindled at dusk.

Exodus 30:8: שמות ל':

ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדורותיכם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 בבקר בהיטבו את הנרות יקטירנה

The incense is burned in the morning when the lamps are prepared.

Exodus 30:7: שמות ל':

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטבו את הנרות יקטירנה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 הטבת שתי נרות קודמת לקטורת

Abaye's order of the Temple service, where the preparing of two lamps precedes the incense.

Yoma 33a:3: יומא ל"ג א:

והטבת חמש נרות קודם לתמיד, ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת, וקטורת קודם לאכרים, ואכרים למנחה, ומנחה לחביתין, וחביתין לגסכין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

יומא לג, א. וש"נ.

34 ולהבין ענין הקטרת

A parallel discussion of the meaning of the incense.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת בראשית כרך ד תתלא, ב.

PARAGRAPH 8

35 חומת בת ציון

"The wall of the daughter of Zion." Here it is an image for the letters of holiness.

Lamentations 2:18: איכה ב':

צַעַק לְבָם אֶל־אֲדֹנָי חֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידוּ כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־תַּתְּנִי פוֹגַת לֶךְ אֶל־תִּדְם בַּת־צִיּוֹן:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איכה ב, יח. בלקו"ת בהר מג, ב מצוין לכאן.

36 שתי אבנים בונות שני בתים

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ספר יצירה פ"ד מט"ז ע"פ נוסח האריז"ל.

37 שתי אבנים בונות שני בתים

Sefer Yetzirah calls the letters stones and the words houses; the Kehot note cites the Arizal's version of the text.

ספר יצירה ד': י"ב 4:12 Sefer Yetzirah

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערות בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חשב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

38 וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ה' ומהולל מאד

This is the place "elsewhere": since His greatness has no bounds, greatness can be said of G-d only in the spreading of radiance from His Malchus, like the sun's light compared to the sun itself.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן נו, ב.

39 גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו

"Great is G-d and much praised, in the city of our G-d." His greatness is revealed in the city.

Psalms 48:2: תהילים מ"ח:

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִרְקָדְשׁוּ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 9

40 וייצר

"And G-d formed man." The text sends the reader to its explanation of this verse in Parshas Bereishis.

Genesis 2:7: בראשית ב':

וַיִּצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִדָּהָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man be-

came a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 הרי הן בבחי' דומם

A parallel discussion of the incense spices as the inanimate level.

KEHOT'S NOTE

ע' באוה"ת עקב ע' תריט.

42 אשה ריח ניחוח להו"ה

"A fire-offering, a pleasing fragrance to G-d," said of the burnt offering. The maamar reads ניחוח as a descent of divine light.

Leviticus 1:9 ט"ז: ויקרא א'

וְקָרְבוּ וְכָרְעוּ יָרֵחַץ בְּמֵים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עָלֶיהָ אֵשׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 10

43 ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות

The Sages teach that the prayers were instituted in place of the daily offerings.

Berakhot 26b:7 ז"ב: ברכות כ"ו

עַקֵּב תָּקַן תְּפִלַּת עֶרְבִית, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶּן שָׁם", וְאִין "פְּגִיעָה" אֵלָּא תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָתָּה אַל תִּתְּפַלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְעֵדָם רָנָה וְתִפְלָה וְאַל תִּפְגַּע בִּי"

Jacob instituted the evening Tefillah; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

44 ואברי התמיד אחר נרות וקטרת

It asks explicitly why the tamid was divided, its blood offered before the lamps and incense and its limbs after, and why the lamps and incense come between them.

KEHOT'S NOTE

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדח"א הנ"ל מבאר יותר "ויש להבין למה נחלק הקרבת קרבן התמיד להיות דמו נקרב דוקא לפני נרות וקטרת ואברים אחר נרות וקטרת, ולמה הפסיק בנרות וקטרת דוקא בין הקרבת דמיו להקרבת אבריו".

PARAGRAPH 11

45 ב"פ מסנן

A long discussion of the two kinds of self-sacrifice.

KEHOT'S NOTE

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

ראה בארוכה באוה"ת תרומה ע' אישטו. ובאוה"ת פ' נצבים ע' אר. שרש מצות התפלה פמ"א. ד"ה את שבתותי ש"ת ע' 84.

46 למסור נפשו באחד

Kehot's note points to where this is explained further: Pri Etz Chaim.

KEHOT'S NOTE

ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טו"א"ח רסס"א. פע"ח שער הק"ש פ"ב.

47 ובכל נפשך

"You shall love G-d... with all your soul."

Deuteronomy 6:5 ו'ה: דברים

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך

The Mishnah explains "with all your soul" as "even if He takes your soul."

Berakhot 54a:6 א'ר: ברכות נ"ד

חַיִּיב אָדָם לְכַרֵּךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁם שֶׁמְכַרֵּךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ". — בְּשֵׁנִי יִצְרִיָּה, בְּיָצֵר טוֹב וּבְיָצֵר רָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְמוֹנָה. דָּבָר אַחֵר: "בְּכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדֵה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות נד, א.

49 חי ה' אשר עמדת לפניו

Elisha's oath, "As G-d lives, before Whom I have stood." Standing before G-d is read as total self-nullification.

II Kings 5:16 ט"ז: מלכים ב' ה'

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עָמַדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיַּפְצְרֵבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלכים-ב, טז. וראה בהמ"מ להלן ל, א.

PARAGRAPH 12

50 ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב

There the Alter Rebbe explains that the higher unity is pure self-nullification, while "Blessed be the name" is the

level at which a created “someone” exists to love G-d.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת שה"ש א, ב. באופן אחר קצת, ושם מציין כ"ק אדמו"ר הצ"צ בהגדה "והמ"י שעולה בקנה א"י ע"ש. ראה סה"מ תרס"ו ע' קלה.

51

ברוך שם כבוד מלכותו

The Talmud tells how Jacob said “Blessed be the name of the glory of His kingdom forever” after his sons declared the Shema, which is why it is said after the first verse.

Pesachim 56a:5 ה"א:5

וכורכין את שמע. היכי עבדי? אמר רב יהודה: אומרים “שמע ישראל אל ה' אלקינו ה' אחד”, ולא היו מפסיקין. רבא אמר: מפסיקין היו, אלא שֶׁהיו אומרים “היום על לבבך”, דמשמע: היום על לבבך, ולא מחר על לבבך. תנו רבנן: כיצד היו כורכין את שמע? אומרים “שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד”, ולא היו מפסיקין, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים “ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

PARAGRAPH 14

52

ולגודיו אין מספר

The Talmud discusses the verse “Is there any number to His troops?” (Job 25:3), the countless hosts of angels. Here it shows that the worlds are without end.

Chagigah 13b:13 י"ג ב:13

תנא, רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי: “אלף אלפין ישמשוניה” — מספר גדול אחד, “ולגודיו אין מספר”. ורבי זמריה בר אבא אמר: “אלף אלפין ישמשוניה”, לנהר דיגור, שגאמר: “נהר דיגור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבון קדמוהי קומון”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

חגיגה יג, ב.

53

אני ה' לא שנית

“For I, G-d, have not changed.” Creation brings no change in G-d Himself.

Malachi 3:6 י"ז:6

כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלאכי ג, ו.

PARAGRAPH 15

54

ואני ה' לא שנית

The G-dly soul contemplates that G-d is unchanged by creation.

Malachi 3:6 י"ז:6

כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשננסו יונים להיכל וכו'

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

אשר עמדתי

Elisha's “before Whom I have stood” describes the soul's state before its descent.

II Kings 5:16 ט"ז:5

ויאמר ח"ה: אשר עמדתי לפניו אם אקח ויפצרו בו לקחת וימאן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 17

56

והנה בעליית נח"ב . . אדם ובהמה תושיע ה'

The note quotes it: “man” (the G-dly soul) and “beast” (the animal soul) unite truly, for the beast, the Name Ban, receives the self-nullification of Mah and they become one substance, as Adam (Mah) and Chavah (numerically 19, the filling of Mah, the Ban within Mah).

KEHOT'S NOTE

באזה"ת ויקרא כרך א ע' רכד: ור"ל שאדם שהיא נח"א ובהמה שהיא הנה"ב מתייחדים יחד אמיתי כיון הבהמה בין מתייחד לקבל ביטול דמ"ה ונעשו עצם אחד, וכמו אדם מ"ה וחיה גימט' י"ט מילוי דמ"ה שהוא בין שבמ"ה כו' עכ"ל ע"ש. ראה גם באזה"ת ויקרא כרך ב ע' תלא.

57

דמשכין בחילא יתיר

The Zohar says that those who return draw [the divine light] with greater force than the righteous.

Zohar I, 129b כט, זח"א

KEHOT'S NOTE

זח"א קכט, ב. ראה לעיל כו, ד.

58

כי נח"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה

That passage leads from meditating on G-d's Name to self-sacrifice at “One” and to loving G-d “with both your inclinations,” so that even the desiring power of the animal soul is turned to G-d, the same path this maamar follows.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת נשא כח, ג ואילך ובמ"מ לשם.

59

והחיות נושאות את הכסא

The Midrash on the Chayos and the Throne, cited by the Kehot note.

Shemot Rabbah 23:15 ט"ו:23

KEHOT'S NOTE

בחי תרומה כה, י. בשם פדר"א וראה פדר"א ספ"ד. שמו"ר כג, טו. נתבאר לקמן עב, ד ואילך.

66 בחי גבורה שמהשמאל בחי רעש גדול

It adds that through this “great noise” one draws down “before Havayah,” the source of Havayah, and refers to several places in Likkutei Torah.

KEHOT'S NOTE

ועיי'ז ממשיך לפני הוי' מקור בחי הוי' — אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תלא ואח"כ מציי'ן בכמה מקומות בלקו"ת ע"ש.

67 לפני מלך מלך לבני ישראל

“Before any king reigned over the children of Israel,” read in Kabbalah as the World of Tohu.

בראשית ל"ו:ל"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, לא.

PARAGRAPH 19

68 רשפי אש

“Its flashes are flashes of fire,” said of love; here the fervor of the animal soul’s longing.

Song of Songs 8:6

שימני כחותם על-לִבְךָ כחותם על-זרועך כִּי-צֶדֶה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֵל קִנְיָה רִשְׁפֵּיהָ רִשְׁפֵּיהָ אֵשׁ שְׁלֵה־בְתִיָּה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 20

69 אדם ובהמה תושיע ה'

“Man and beast You save, G-d.” It is read here as the beast within man.

Psalms 36:7

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תִּהְיוּ רַבָּה אָדָם יִבְהַמָּה תוֹשִׁיעַ ה'

Thy righteousness is like the mighty mountains; Thy judgments are like the great deep; Man and beast Thou preservest, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים לו, ז. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שעג.

70 בכל לבבך

“With all your heart,” in the Shema.

Deuteronomy 6:5

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

71 שבלב יש בי חללים

Tanya places the animal soul in the heart's left chamber, full of blood, the source of lust, pride and anger, and the G-dly soul in the brain and the right chamber, where love of G-d burns like flames.

Tanya, Likkutei Amarim 9:1-2
ט"א-ב'

והנה, מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל, הוא בלב בקלל שמאלי שהוא מלא דם, וכתוב: “כי הדם הוא הנפש”. ולכן, כל התאזות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומהלב הן מתפשטות בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש, לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן, כמו שהדם מקורו בלב, ומהלב מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח שבראש.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ"ט. לקו"ת שה"ש לא, א ועוד.

72 שהדם הוא הנפש

“For the blood is the soul.”

Deuteronomy 12:23

רק תִּזְק לְבִלְתִּי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 שכנפי הריאה מנשכים על הלב לקרוו

The Kehot note cites the Zohar on the lungs fanning the heart.

Zohar III, 234a

ברכות ס"א ב

KEHOT'S NOTE

ראה זח"ג רלד, א. וראה ברכות סא, ב. לקמן ל, ג.

PARAGRAPH 21

74 רוח אייתי רוח

Kehot's note points to Zohar II, 162b for these words.

Zohar II, 162b

KEHOT'S NOTE

זח"ב קסב, ב.

75 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

The Zohar says that spirit brings spirit and draws down spirit: an arousal below evokes one above.

Sפר זוהר, תרומה ס"ו:תרס"ט-תע"ח

“With all thy soul”-the “all” includes all aspects of the soul, viz. nephesh, ruah, and neshamah. As to “with all thy possessions”, these also have various aspects, each one different from the other. True love to the Holy One, blessed be He, consists in just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him. Should it be asked, How can a man love Him

with the evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

76

כמים הפנים

"As water reflects face to face, so the heart of man to man." G-d responds to the soul as it turns to Him.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפני כן לבי האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 22

77

ובכל נפשך

"With all your soul," in the Shema.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78

ועיקר הנפש היא המשכלת

Tanya divides the soul into intellect (Chochmah, Binah, Daas) and middos, and calls the intellect the "mothers" and source of the middos, which fits this maamar's claim that the intellectual soul is the main part.

Tanya, Likkutei Amarim 3 חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג'

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ"ג ובליקוט פי' — חסידות שם. בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א מוסיף "שם הוא ראשית גילוי אור ה', והוא ע"י התקשרות מחשבתו באור החכ"י שבתורה דאורייתא מחכמה עילאה נפקת".

PARAGRAPH 23

79

ותורה אור

"And the Torah is light."

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80

ובכל מאדך בכל ממונך

The Mishnah explains "with all your might" as "with all your money."

Berachot 54a:6 ר"א: א'

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשו. "ובכל מאודך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאודך" — בכל מדה ומדה שהוא מודה לה הוי מודה לו.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות נד, א.

PARAGRAPH 25

81

ובכלותן היא מצות הצדקה

Tanya ch. 37 explains that the revelation of the Infinite Light in the messianic era depends on our mitzvos, which draw that light into physical things such as the parchment of tefillin and charity money that was not stolen; charity is singled out there as the chief of the practical mitzvos.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 37:19 חלק ראשון; ליקוטי אמרים 37:19

... מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כמציאות הצדקה, שכל המצוות אין מתלבש בהן רק כח אחד מנפשו החיונית בשעת מעשה המצוה לבד, אבל בצדקה, שאדם נותן מיגיע פפיו, הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וכשנותנו לצדקה — הרי כל נפשו החיונית עולה לה.

KEHOT Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב.

82

וצדקה תרומם גוי

"Charity exalts a nation." Here charity itself is said to rise higher and higher.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי יד, לד. נסמן לעיל א, ב.

83

וילבש צדקה כשריון . כל פרוטה ופרוטה מצטרפת

G-d "put on charity as a coat of mail, and a helmet of salvation on His head."

ישעיהו נ"ט:י"ז

וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה:

And He put on righteousness as a coat of mail, And a helmet of salvation upon His head, And He put on garments of vengeance for clothing, And was clad with zeal as a cloak.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעי' נט, יז. בבא בתרא ט, ב. בלקו"ת פי' ראה לב, א מציין לכאן.

PARAGRAPH 28

94 וע"י הצדקה . . בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש

A parallel discussion of charity drawing down the inner dimension of the Infinite Light.

KEHOT'S NOTE

ראה קו"א לתניא ד"ה וצדקה כנחל איתן, וכליקוט פ"י שם. ד"ה עטרת תפארת תר"מ הנ"ל.

PARAGRAPH 29

95 עושים רצונו של מקום

The Talmud contrasts times when Israel "do the will of the Omnipresent" with times when they do not.

ברכות ל"ה ב:ה-ו"ר-6:5 Berakhot 35b:5-6

ל'א מ'ש'א: כ'אן ב'זמן ש'ש'ר'אל ע'וש'ין ר'צונו ש'ל מ'קום, כ'אן ב'זמן ש'ש'א'ין י'ש'ר'אל ע'וש'ין ר'צונו ש'ל מ'קום. ת'נו ר'ב'נן: "ו'א'ס'פ'ת ד'ג'נ'ה" מ'ה ת'למוד ל'ומר? — ל'פי ש'נ'א'מר: "ל'א י'מוש ס'פ'ר ה'ת'ו'ר'ה ה'ז'ה מ'פ'י'ה" — י'כול ד'ברים כ'כ'ת'בו, ת'למוד ל'ומר: "ו'א'ס'פ'ת ד'ג'נ'ה" — ה'נ'ה'ג ב'ה'ן מ'נ'ה'ג ד'ר'ך א'ר'ץ, ד'בר'י ר'ב'י י'ש'מ'ע'אל.

There is no contradiction; the latter referring to the time when Israel perform the will of the All-present, the former to when Israel neglect His will. Our Rabbis have taught : "And thou shalt gather in thy corn" — what has this teaching to tell us ? Since it is written, "This book of the law shall not depart out of thy mouth [but thou shalt meditate therein day and night]" (Josh. i. 8), it is possible to think that these words [are to be understood] as they are written; ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

96 ואני הו"ה לא שנית

"I, G-d, have not changed."

Malachi 3:6:ג'ר-6:3

כ'י א'ני ה' ל'א ש'נ'ית'י ו'א'ת'ם ב'נ'י י'ע'ק'ב ל'א כ'ל'ית'ם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 30

97 ותרי"ג מצות . . וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

פרדס ש"ח פ"ג.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

Rabbi Moshe Cordovero speaks of the 620 pillars of light corresponding to the 613 mitzvos and the seven rabbinic mitzvos, cited by the Kehot note.

Pardes Rimmonim 8:5-6:ה-ח

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והחלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והחלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח החלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר החלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

PARAGRAPH 31

99 ישועה מלשון וישע ה' אל הבל

That letter explains charity as a "helmet of salvation" and reads yeshuah as G-d's turning, as in "And G-d turned to Hevel."

KEHOT'S NOTE

ראה אגה"ק סי' ג. בלקו"ת נצבים מט, ד. שמע"צ פב, ג. שה"ש מד, א מציין לכאן.

"And G-d turned to Hevel and to his offering." Yeshuah is read as G-d's turning.

בראשית ד':ד-4 Genesis 4:4

וְהָבֵל הִבִּי' אֶם־הוּא מִבְּכֹרֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבֵּהוּ וַיֵּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ד, ד.

The passage on the shofar reaching the inner dimension of the supernal "head," which the note cites for the 370 lights.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת נצבים מט, ד.

The ordinary priests' caps are made "for honor and for glory."

Exodus 28:40:מ"ח-28:40

וְלִבְנֵי אֹהֶלן תַּעֲשֶׂה כִתְמֹת וְעֹשֶׂתִי לָהֶם אֲבָנִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And for Aaron's sons thou shalt make tunics, and thou shalt make for them girdles, and head-tires shalt thou make for them, for splendour and for beauty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות כה, מ.

103 שהמגבעות . . בחי' תפארת שיבה

It refers here and adds a source from the Shelah (209a) on removing the crown when the High Priest's turban is on his head.

KEHOT'S NOTE

באזה"ת תצוה עי' איתשנו מציין לכאן ומוסיף: "והענין כמו שהביא בשליה דף ר"ט ע"א . . בענין הסר המצורפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כה"ג עטרה בראש כל אדם." ע"ש.

PARAGRAPH 32

104 עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא

The verse about the crown of gray hair found in the way of charity.

Proverbs 16:31 ט"ז:לי"א

עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 שבקרבנות היו שני דברים דם וחלב

A passage from here is quoted there.

KEHOT'S NOTE

באזה"ת פי' פינחס עי' א"עא מביא קטע מכאן.

106 יאר ה' פניו

"May G-d make His face shine," the revelation of the inner dimension.

Numbers 6:25 וי"כ"ה

יָאֵר הָאֵלֹהִים פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִחַן:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 33

107 כל חלב להוי'

"All the fat is for G-d"; the fat was burned on the altar.

Leviticus 3:16 וי"ט

והקטירם תחיהם תמזבחם לחם אשה לריח ניחח כל־חלב לה'

And the priest shall make them smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire, for a sweet savour; all the fat is the L-RD'S.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ויקרא ג, טז. ראה לקו"ת פי' פנחס ע"ה, ב.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

108 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

"With joy and gladness of heart, from an abundance of everything."

Deuteronomy 28:47 מ"ז:ח"ה

תחת אשר לא־עבדת את־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 והיו הדברים האלה

"These words which I command you this day shall be upon your heart."

Deuteronomy 6:6 וי"ז:ו

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום עלי־לְבָבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דברים ו, ו.

PARAGRAPH 34

110 חנוכת המזבח

"This was the dedication of the altar" by the princes.

Numbers 7:84 ז"פ:ד87

זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמֵּשֶׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקִים כֶּסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:

This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 חנוכת המזבח וחנוכת הבית

A maamar on the dedication of the altar.

KEHOT'S NOTE

עי' בלקו"ת ס"פ נשא בד"ה זאת חנוכת המזבח. ובסידור שער החנוכה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית. ובלקו"ש ח"ב עי' 449 הערה 26. ועי' 633 וש"נ.

112 חנוכת הבית

"A psalm, a song for the dedication of the House."

Psalms 30:1 א:ל"א

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 חנוך לנער על פי דרכו

"Train a youth according to his way."

Proverbs 22:6 וי"ב:ב

חֲנֹךְ לְנֶעַר עַל־פִּי דְרָכּוֹ גַם בְּיָנִיקוֹ לֹא־יָסוּר מִמֶּנָּה:

Train up a child in the way he should go, And even when he is old, he will not depart from it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי כב, ו. ועי' בתניא בחינוך קטן. באוה"ת בראשית כרך א שב, א. ובכרך
ה תתקלב, ב עם הגהות. באוה"ת חקת כרך ג עי' תתקכג מציין לכאן. לקו"ת
צו ט, ג. ויקרא הוספות נד, ב. נשא כט, א.

PARAGRAPH 35

114 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו

A discussion connected to training through gifts.

KEHOT'S NOTE

ראה לקוטי לוי"צ אגרות עי' שנח. סי' השיחות ה'תשמ"ח עי' 161 ואילך.

115 נער הייתי שרו של עולם אמרו

"I was a youth and have also grown old."

Tahilim לוי"כ: 37:25 Psalms

נער הייתי גם־זקנתי ולא־ראיתי צדיק נָעֹב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשֶׁלֶחֶם:

I have been young, and now am old; yet have I not seen the
righteous forsaken, nor his seed begging bread.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבמות ט"ז ב: 16b:6 Yevamot

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, פסוק זה שר העולם אמר:
"נער הייתי גם זקנתי". מאן אמריה? אילימא קודשא בריך הוא — מי
איכא זקנה קמיה? ואלא דוד אמריה — מי קשיש כולי האי? אלא שמע
מינה שר העולם אמרו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

תהלים לו, כה. יבמות טז, ב. וראה זח"א צה, ב. קמג, א. קסב, א. קעט, ב.
קפא, ב. ועוד. מכאן ואילך מובא באוה"ת במדבר כרך ד עי' איתסה.

116 והוא נער את בני בלהה

Yosef "was a youth with the sons of Bilhah."

Genesis 37:2 ב'2: Genesis

אלה תלדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה היה רעה את־אחיו בצאן
והוא נער את־בני בלהה ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם
רעה אל־אביהם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen
years old, was feeding the flock with his brethren, being still
a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of
Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of
them unto their father.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, ב. ועי' בלקו"ת פי' צו בד"ה והי אור הלבנה פי"ב.

117 שם הקטנה רחל

"The name of the younger one was Rachel."

Genesis 29:16 ט"ז:16 Genesis

וילָבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאחָ וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was
Leah, and the name of the younger was Rachel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כט, טז.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

ומלכותו בכל משלה

118

"And His kingship rules over all."

Tahilim ק"ג:19 Psalms

ה' בְּשָׁמַיִם הָכִין כִּסְאוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And
His kingdom ruleth over all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 36

119 מי יקום יעקב כי קטן הוא

Amos pleads for Israel: "How will Jacob stand, for he is
small?"

Amos 7:5 ה'5: Amos

וַאֲמַר אֲדֹנָי ה' הִדְלֵנָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא:

Then said I: O L-rd GOD, cease, I beseech Thee; How shall
Jacob stand? for he is small.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Makot כ"ד א: 28a:24 Makkot

אמר רבי יוסי בר חנינא: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו
ארבעה נביאים וביטלו. משה אמר: "וישכן ישראל בטח בדד עין
יעקב", בא עמוס וביטלה, [שנאמר]: "הדל נא מי יקום יעקב וגו'"
וכתיב "נחם ה' על זאת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

עמוס ז, ה. וראה מכות כד, א. מובא באוה"ת מקץ כרך ה תתקעד, ב.

120 יעקב מבריש מן הקצה אל הקצה

The Zohar calls Jacob the middle bar that runs from end to
end.

Zohar III, 186a קפ, זח"ג

KEHOT'S NOTE

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קעה, ב.

121 מבריש מן הקצה אל הקצה

The middle bar of the Tabernacle "runs from end to end."

Exodus 26:28 כ"ח:26 Exodus

והַבָּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִכֶּרֶם מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall
pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 ומאחר שיש קצה בראש . . הרי יש לו בחי גבול

The Vayechi passage says the first end is the beginning of
the light of the kav.

KEHOT'S NOTE

בד"ה להבין ענין שאו"ס ב"ה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (באוה"ת ענינים)
ובתורת שמואל תרכ"ז ע' תכו: "והיינו בחי השתלשלות ע"ס דיושר והקו
וחוט שיש קצה בראש וקצה בסוף סיום הקו, ועי' בד"ה ויושט המלך לאסתר
בענין ותגע בראש השרביט כו' אבל בחי העיגול שמקיף את הקו מראשו עד
סופו בהשוואה א' זה בחי למעלה עד אין קץ שאין שייך שם ראש וסוף כו'".
ובאוה"ת פי' ויחי שצט, ב. דהקצה ראשון הוא ראשית הארת הקו וחוט כו'.

123 ולגבי א"ס ב"ה . . וה"ז בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה

A parallel discussion of all creation being "small" before the Infinite One.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת שלח ע' תקפ.

PARAGRAPH 37

124 את הכבש אחד

"The one lamb you shall offer in the morning," the daily tamid, offered from communal funds.

Numbers 28:4 ד"ה: במדבר

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בִּבְקֹר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:

The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 38

125 קערות כסף

Each Prince's offering for the altar's dedication included a silver bowl and animals for offerings.

Numbers 7:13 ד"ה: במדבר

וְקָרְבָנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 דבר יום ביומו

"Each day's matter on its day," said of the offerings.

Leviticus 23:37 ד"ה: ויקרא

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר־תִּקְרָאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֶשָּׁה לַה' עֹלָה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכִּים דְּבָרֵי־יוֹם בְּיוֹמוֹ:

These are the appointed seasons of the L-RD, which ye shall proclaim to be holy convocations, to bring an offering made by fire unto the L-RD, a burnt-offering, and a meal-offering, a sacrifice, and drink-offerings, each on its own day;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 שהיונים לא בקשו לשלוח ידם

There it adds that this was so only if the Jews gave up the Torah.

KEHOT'S NOTE

ראה בד"ה כי עמך מקור חיים תרלי"ב (סה"מ תרל"ב ע' כו). עמ"ש"כ שם היינו אם לא היו נשמעים להם לבטל תורה. מעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר זי"ע: עפ"ז מובן בפשיטות משי"כ בתו"א שם (ל, רע"א) שהיונים לא בקשו לשלוח ידם, אף שכי' הרמב"ם (ריש הלי' חנוכה) ופשוטו ידם בממונם ובבנותיהם (ובכלל — ממונם שאני. ובנותיהם — ה"ז להעבירם כו'), עכ"ל שם.

128 רק להשיכם תורתך

It explains that the Greeks' main war was against the spiritual: to make Israel forget that the Torah is G-d's Torah.

KEHOT'S NOTE

ראה ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח סעיף ג (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יט) ובהערה 33 שעיקר מלחמתם היתה נגד הרוחניות "להשיכם את ישראל שהתורה היא תורת ה'". ע"ש.

129 כתבו לכם על קרן השור

Parallel discussions of the decree "write on the horn of the ox," which refer here.

KEHOT'S NOTE

ראה באוה"ת נ"ך כרך ב ע' עט ובאוה"ת ענינים ע' א שמציין לכאן.

130 כתבו לכם על קרן השור

The text itself cites Bereishis Rabbah section 16 for the Greek decree that Israel write on the horn of the ox that they have no portion in the G-d of Israel.

Bereshit Rabbah 16:4-5 ד"ה-ה' ט"ז: בראשית רבה

... ושם הנהר השני גיחון - זו מדי - היה המן שף עמה כנחש, על שם על גחונך תלך. חדקל - זו יון - שהיתה קלה וחדה בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. אמר רבי הונא: בשלושה דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה: בנימוסין; ובפנקסין; ובלשון. ר' הונא בשם ר' אחא אמר: כל המלכויות נקראו על שם אשור, ע"ש שהם מתעשרות מישראל. אמר רבי יוסי בר חנינא: כל המלכויות נקראו על שם נינוה, על שם שהם מתנאות מישראל. אמר רבי יוסי בר רבי חלפתא: ...

Rabbi Tanhum said in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi: In the future, the Holy One blessed be He will give the nations to drink from the cup of terror, from the place from which justice [hadin] emerges. What is the source? "A river emerged from Eden [eden] to water the garden; and from there it parted" - "and became four rivers" is not written here, but rather, "and became four headwaters [rashim]" can also mean rulers. - these are the four kingdoms, which correspond to the four headwaters. ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

131 כתבו לכם על קרן השור

The second place the text cites for the same decree, in the Midrash on the covenant with Avraham.

Bereshit Rabbah 44:17 ד"ה: בראשית רבה

... נפלה נפלה בכל. גדולה, זו מדי, דכתיב (אסתר ג): אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש. חשיכה, זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלקי ישראל. אימה, זו אדום, דכתיב (דניאל ו): וארו חיוא רביעאה, דחילה ואמתני:

"It was as the sun was setting, and a slumber fell upon Abram, and, behold, dread, a great darkness, fell upon him" (Genesis 15:12). "It was as the sun was setting, [and a slumber fell]" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall is sleep, as when one sleeps one does not toil in Torah study, when one sleeps one

does not do any work. Rav said: There are three kinds of slumber - the slumber of sleep, the slumber of prophecy, ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

132 פני שור שבמרכב

Ezekiel's Chayos have the faces of a man, a lion, an ox and an eagle.

יחזקאל א':י"ז:10

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 39

133 ודמות פניהם פני אדם

"And the likeness of their faces was the face of a man."

יחזקאל א':י"ז:10

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 שאין לכם חלק

Commentaries cited for the Greek decree "that you have no portion."

KEHOT'S NOTE

ראה בליקוט פ"י — חסידריק לאגה"ק סי' ז.

135 ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם

A parallel discussion of the Hasmoneans' self-sacrifice.

KEHOT'S NOTE

ראה גם שערי אורה בהקדמה.

PARAGRAPH 40

136 הלל לי שבח וגם לשון בהילו נרו

A parallel explanation of the two meanings of hallel.

KEHOT'S NOTE

ראה בשערי אורה בד"ה בכ"ה בכסליו פרק מג. סה"מ תקס"ח ע"י ש.ע. יהל אור קאפיטל קמו ע"י תקנח. במילואים שם ע"י תרגום. אוה"ת בראשית כרך ה תתקלה, א ואילך. בענין הלל — בלקו"ת עקב טז, ב מציין לכאן.

137 בהילו נרו

"When His lamp shone over my head." Hallel is linked to shining.

איוב כ"ט:3

בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רָאִשִׁי לְאוֹרוֹ אֶלֶף חֶשֶׁךְ:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

When His lamp shined above my head, And by His light I walked through darkness;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איוב כט, ג.

138 מחמת השבח שמשבחים את האדם

There the same analogy is spelled out: calling a man generous does not create generosity but brings it out from concealment in his heart; even when angry he can be moved to mercy by being called merciful, because the kindness was hidden in him all along.

KEHOT'S NOTE

ראה גם לקמן קב, א.

PARAGRAPH 41

139 מ"ה בגימטריא אדם

The note cites this page for the source of Mah equalling adam.

KEHOT'S NOTE

נסמן לקמן נב, ב.

140 תרין ריעין דלא מתפרשין

The Zohar calls Chochmah and Binah two companions who never part, cited by the Kehot note.

Zohar III, 4a, זח"ג ד, א

KEHOT'S NOTE

ראה זח"ג ד, א.

141 הללו את שם ה'

"Halleluyah! Praise, servants of G-d, praise the Name of G-d."

Psalms 113:1 תהילים קי"ג:א

הַלְלוּ־יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי הַלְלוּ אֶת־שֵׁם הַיְיָ

Hallelujah. Praise, O ye servants of the L-RD, Praise the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 שום תשים

"You shall surely set a king over you," the model of accepting G-d's kingship.

Deuteronomy 17:15 דברים י"ז:ט"ו

שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֲחִיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֲחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

143 מאה ברכות שחייב אדם לכרך

Rabbi Meir teaches that a person must say a hundred

blessings every day.

Menachot 43b:15-17 י"ז-י"ט ב:ט"ו-י"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אביא בשבתא וביומי טובי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

מנחות מג, ב. וראה לעיל כ, א ובמ"מ לשם.

PARAGRAPH 42

144 יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם

"May the Name of G-d be blessed from now and forever."

Psalms 113:2 ב:י"ג-י"ד

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 מהתחלי הזמן שהוא בבחי' מלכותו . . כמ"ש במ"א

It explains that the purpose of creation is the revelation of G-d's kingship, for "there is no king without a people," separate beings; this is the lower unity of "Blessed be the name of the glory of His kingdom."

תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז:ה"ז Tanya, Sha'ar HaYichud 7:5
והנה, כל בחינות אלו אין להן שייכות במדות הקדושות העליונות, כי אם במדת מלכותו יתברך לבדה, שייך לומר שהוא יתברך מלך למעלה עד איו קץ ולמטה עד אין תכלית, וכן לדי סטרי, וכן בבחינת זמן – "הי מלך, הי מלך, הי מלך" ונמצא, שחיות המקום וכן חיות הזמן, והתהוותם מאין לש, וקיומם כל זמן קיומם, הוא ממדת מלכותו יתברך ושם אדנות ברוך הוא.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא ח"ב פ"ז. ספר החקירה עה, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרנח.

PARAGRAPH 43

146 רצוא ושוב

"And the Chayos ran and returned."

Ezekiel 1:14 ד:י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הנוק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 ונגלה כבוד הוי"ה

"And the glory of G-d will be revealed, and all flesh together will see."

Isaiah 40:5 מ:ה' י"ד

ונגלה כבוד ה' וראו כל-בשר יחדו כי פי ה' דבר:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י מ, ה.

148

כי עין בעין

"For eye to eye they will see G-d's return to Zion."

Isaiah 52:8 ח:ח' י"ב-י"ג

קול צפיה נשא קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נב, ח.

149

קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער

"I sleep, but my heart is awake; the voice of my beloved knocks." It describes the hidden revelation of exile.

Song of Songs 5:2 ב:ב' ה' שיר השירים

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150

אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה

Since the Temple's destruction, G-d has in His world only the four cubits of halachah.

Berakhot 8a:18-19 ט"ח-י"ט

והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות ח, א.

151

ודברי אשר שמתני בפיו

“And My words which I have put in your mouth.”

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שִׁמַּתִּי בְּפִיךָ
לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעךָ אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נט, כא.

152

ואשים דברי בפיו

“And I have put My words in your mouth.”

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

וְאֲשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבִצֵּל יָדִי כִסִּיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם וְלִיסַד אָרֶץ וְלֵאמֹר
לְצִיּוֹן עַמִּי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נא, טז.

153

אני המשנה המדברת בפיו

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

בספר מגיד משרים בכ"מ.

Likkutei Torah

THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos (“Sources and References”, including the Rebbe’s notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation: CC BY 4.0. Our explanations and source notes: CC BY-NC 4.0.

Quoted sources, via Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

English translation and explanations: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week’s parsha, the “Chassidishe Parsha,” be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe’s brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/torah-ohr/vayeishev/4/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe’s father, Reb Levi Yitzchok